

Het mysterie van Hoogeveen

Evaluatie van de crisisbeheersing naar aanleiding van een incident in een dierenwinkel in Hoogeveen

COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement

J.G.H. Bos
S.D. Schaap
J. Jumelet
M. Wensveen

Den Haag, 10 april 2008

Voor vragen of opmerkingen naar aanleiding van deze evaluatie kunt u schriftelijk, telefonisch of per e-mail contact opnemen met de auteurs via:

COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement
Koninginnegracht 26
2514 AB Den Haag
Telefoon: 070-3122020

E-mail: cot@cot.nl
Internet: www.cot.nl

Dominant beeld van de bevindingen

Op maandag 5 november 2007 wordt personeel van Annen Animal Center in de gemeente Hogeveen getroffen door acute gezondheidsproblemen. Hierop komen verschillende hulpverleningsdiensten in actie. Al snel blijkt dat vier personen ter plekke gezondheidsklachten hebben. Uiteindelijk worden 23 personen in quarantaine gehouden en mag een groep van 77 personen (merendeels hulpverleners) gedurende de avond het gebied niet uit. Op de plaats incident vindt ontsmetting plaats van 23 personen. In totaal worden 25 personen in het Universitair Medisch Centrum Groningen opgenomen. Uiteindelijk kan iedereen op 6 november huiswaarts keren. De slachtoffers houden geen blijvende klachten over aan dit incident. De precieze oorzaak van de klachten is nooit vastgesteld.

Wij zijn van mening dat er vele positieve opmerkingen te maken zijn over de respons op het incident. Met name de voorlichtingsactiviteiten van de gemeente Hogeveen en de organisatie van de nazorgfase zijn goed verlopen. De hulpverleners op de plaats incident hebben zich maximaal ingespannen om het juiste te doen. De alarmering van de verschillende eenheden en hun daadwerkelijke inzet is over het algemeen goed verlopen. De hulpverleningsdiensten hebben hun werkzaamheden over het algemeen goed uitgevoerd. Er zijn echter ook veel lessen te trekken uit de respons op dit incident. Deze lessen gelden niet alleen voor de respons op dit specifieke incident, maar vooral ook breder voor de crisisbeheersingsorganisatie in de Veiligheidsregio Drenthe en andere veiligheidsregio's in Nederland. Deze lessen richten zich op de inzet van externe deskundigen, informatie-uitwisseling binnen de crisisorganisatie, de informatievoorziening richting de quarantainegroep en het verloop van de ontsmetting van de slachtoffers.

Het incident maakt duidelijk dat er op het terrein van samenwerking met externe deskundigen in de organisatie van de crisisbeheersing nog veel verbeterd kan worden. De hulpverleningsdiensten op de plaats incident hebben snel geconstateerd dat bijzondere expertise ingeroepen moest worden voor een adequate respons op het incident. Van deze externe partijen heeft het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) door de inzet van de Milieuongevallendienst en het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum de grootste rol gehad. De samenwerking met deze partijen verliep niet goed. De hulpverleningsdiensten zijn onvoldoende voorbereid op de samenwerking met externe deskundigen tijdens incidenten. Daarnaast blijkt uit de respons op dit incident dat niet duidelijk is omschreven welke status de adviezen hebben die door externe deskundigen worden afgegeven.

INHOUDSOPGAVE

DOMINANT BEELD VAN DE BEVINDINGEN.....	3
1 INLEIDING.....	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 OPDRACHT.....	5
1.3 WERKWIJZE	5
1.4 LEESWIJZER	6
1.5 DANKZEGGING.....	6
2 DE GEBEURTENISSEN	7
2.1 INLEIDING	7
2.2 FASE 0: VOORGESCHIEDENIS	7
2.3 FASE 1: EERSTE ACTIVITEITEN.....	8
2.4 FASE 2: OPSCHALING NAAR GRIP 2	11
2.5 FASE 3: OPSCHALING NAAR GRIP 3	15
2.6 FASE 4: AFSCHALING NAAR GRIP 2	25
2.7 FASE 5: DE GEBEURTENISSEN VANAF DE OCHTEND VAN 6 NOVEMBER	26
3 ANALYSE	31
3.1 INLEIDING	31
3.2 MELDING EN ALARMERING	31
3.3 EERSTE BEELD- EN OORDEELSVORMING EN SCENARIO'S.....	34
3.4 OPSCHALEN EN AFSCHALEN.....	36
3.5 FUNCTIONEREN MULTIDISCIPLINAIRE TEAMS	37
3.6 SAMENWERKING EN INTERACTIE TUSSEN TEAMS	41
3.7 SAMENWERKING EN INTERACTIE MET OVERIGE PARTIJEN.....	43
3.8 MAATREGELEN EN ACTIVITEITEN OP DE PLAATS INCIDENT.....	45
3.9 INFORMATIEVOORZIENING EN VOORLICHTING	48
3.10 NAZORG.....	50
3.11 ONDERZOEKEN	52
4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	54
BIJLAGE 1 RESPONDENTEN	63
BIJLAGE 2 NOODVERORDENING.....	64
BIJLAGE 3 E-MAIL NVIC.....	65
BIJLAGE 4 OPDRACHT	66
BIJLAGE 5 BRONNEN	67
BIJLAGE 6 AFKORTINGEN.....	69

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op maandag 5 november 2007 wordt personeel van Annen Animal Center in de gemeente Hoogeveen getroffen door acute gezondheidsproblemen. Hierop komen verschillende hulpverleningsdiensten in actie. Al snel blijkt dat vier personen ter plekke gezondheidsklachten hebben. Omdat onduidelijk is wat er aan de hand is in de dierenwinkel, worden diverse maatregelen genomen om de mogelijke bron te isoleren en de gevolgen te beperken. Uiteindelijk worden 23 personen in quarantaine gehouden en mag een groep van 77 personen gedurende de avond het gebied niet uit.

De crisisorganisatie schaaft op naar GRIP 3, waarmee de burgemeester van Hoogeveen de leiding over de operatie krijgt. Ter plekke vindt ontsmetting plaats van 23 personen. In totaal worden 25 personen in het Universitair Medisch Centrum Groningen opgenomen. Uiteindelijk kan iedereen op 6 november huiswaarts keren. De slachtoffers houden geen blijvende klachten over aan dit incident. De precieze oorzaak van de klachten is nooit vastgesteld.

1.2 Opdracht

De gemeente Hoogeveen heeft het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement (COT) opdracht gegeven de respons van de multidisciplinaire crisisorganisatie op dit incident te evalueren. De opdracht (bijlage 2) geeft aan dat de evaluatie zich moet richten op de beantwoording van de volgende vragen:

1. Kunnen we achteraf concluderen dat besluiten die zijn genomen, met de feiten en omstandigheden die op dat moment bekend waren, redelijk en adequaat waren?
2. Hoe was de informatie-uitwisseling tussen het Commando Plaats Incident, Regionaal Operationeel Team en het Gemeentelijk Beleidsteam en hun respectievelijke hulpdiensten?

Verder moet er in de evaluatie aandacht zijn voor:

- de kwaliteit en volledigheid van de informatie aan slachtoffers en achterban;
- de kwaliteit en volledigheid van de informatie aan de pers (inclusief het functioneren van de rampenzender RTV Drenthe);
- de kwaliteit van de nazorg.

Daarnaast moet in de evaluatie aandacht zijn voor de specifieke kenmerken van dit incident en voor wat van dit incident geleerd kan worden voor de respons op volgende soortgelijke incidenten. De gemeente Hoogeveen wil door middel van deze evaluatie breder dan alleen voor de eigen gemeente en regio lessen trekken.

1.3 Werkwijze

Op basis van de beschikbare documenten van de bij het incident betrokken partijen is een beknopte reconstructie van de gebeurtenissen opgesteld (zie bijlage 5 voor een overzicht van deze documenten). Deze reconstructie is aangevuld met de informatie die is verkregen uit interviews.

In interviews met betrokken functionarissen is gesproken over de feitelijke gebeurtenissen rond het incident en over de mogelijke lessen en verbeterpunten (zie bijlage 1 voor een overzicht van respondenten).

De onderzoekers hebben tijdens het onderzoek overleg gevoerd met een begeleidingscommissie. Met de begeleidingscommissie is gesproken over de selectie van respondenten, de onderzoeksthema's en conceptversies van het rapport.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven wij de gebeurtenissen rond het incident in de dierenwinkel. In hoofdstuk 3 analyseren wij de belangrijkste thema's. Hoofdstuk 4 bevat de conclusies en aanbevelingen.

1.5 Dankzegging

Tijdens dit onderzoek hebben wij baat gehad bij de goede medewerking van de betrokken organisaties. Wij willen de respondenten danken voor hun openheid en medewerking.

Bij de verschillende respondenten die we tijdens dit onderzoek hebben gesproken hebben we een grote bereidheid tot leren aangetroffen. We gaan er daarom vanuit dat onze conclusies en aanbevelingen in vruchtbare aarde zullen vallen. Geen van de slachtoffers heeft blijvende gezondheidsklachten aan het incident overgehouden. Door deze goede afloop kunnen de betrokken hulpverleners achteraf constateren dat dit incident "een hele nuttige oefening" was. Gezien de impact van de gebeurtenissen op de slachtoffers hopen wij dat deze "nuttige oefening" van blijvende waarde is. We gaan er dan ook vanuit dat de lessen uit deze evaluatie benut zullen worden om de crisisbeheersing in de gemeente Hogeveen, de Veiligheidsregio Drenthe en de rest van Nederland verder te versterken.

2 De gebeurtenissen

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven wij de gebeurtenissen rond Annen Animal Center vanaf het eerste contact over een dode kaaiman op 3 november 2007 tot en met de activiteiten in het kader van de nazorg. De gebeurtenissen zijn zoveel mogelijk chronologisch beschreven. Op momenten hebben wij, omwille van de leesbaarheid, beschrijvingen van gebeurtenissen samengevoegd. Wij onderscheiden in totaal zes fasen. Elk van deze fasen wordt apart besproken. De fasen 1 tot en met 4 worden meer in detail besproken. Voor de overige fasen schetsen wij de gebeurtenissen op hoofdlijnen.

Fase 0	Voorgeschiedenis
Fase 1	Eerste activiteiten
Fase 2	Opschaling naar GRIP 2
Fase 3	Opschaling naar GRIP 3
Fase 4	Afschaling naar GRIP 2
Fase 5	De gebeurtenissen vanaf de ochtend van 6 november

De reconstructie van de gebeurtenissen is gebaseerd op de door betrokken partijen beschikbaar gestelde informatie en op gesprekken met respondenten. Alleen wanneer passages zijn gebaseerd op schriftelijke bronnen wordt hiernaar in een voetnoot verwezen.

2.2 Fase 0: Voorgeschiedenis

Op zaterdag 3 november 2007 wordt door de politie in Hoogeveen een aangifte opgenomen van 'vernieling' van dieren. In Annen Animal Center in Hoogeveen is een dag eerder een kaaiman onder verdachte omstandigheden overleden. In het verblijf van het dier is een substantie gevonden die door de eigenaren niet thuis kan worden gebracht. Na het opnemen van de aangifte geeft de dienstdoende politiefunctionaris per e-mail informatie door aan de Technische Recherche. De Technische Recherche zal op maandag 5 november monsters nemen bij Annen Animal Center.

Op maandagochtend 5 november wordt de politiefunctionaris die de aangifte heeft opgenomen door de Technische Recherche gebeld. De Technische Recherche geeft geen prioriteit aan deze zaak. De politiefunctionaris krijgt daarom het verzoek van de Technische Recherche om zelf monsters te nemen in Annen Animal Center. Rond 09.45 uur vertrekken twee politieagenten naar Annen Animal Center. In Annen Animal Center nemen de agenten monsters. Vervolgens nemen de agenten plaats in de directiekamer van Annen Animal Center. Daar spreken ze met de eigenaren van de dierenwinkel. De eigenaren geven aan dat er sinds die ochtend meer dieren zijn gestorven en ziek zijn geworden. In de directiekamer is ook een dierenarts aanwezig. De dierenarts is door Annen Animal Center ingeschakeld. De dierenarts heeft ook monsters genomen. Daarnaast is gedurende de ochtend ook een journalist van RTV Drenthe in de dierenzaak aanwezig. Hij maakt een kort item voor de radio over de dode dieren en keert

daarna terug naar RTV Drenthe. Rond elf uur keren de agenten terug naar het politiebureau.

2.3 Fase 1: Eerste activiteiten

Maandagmiddag rond 13.30 uur wordt vanuit Annen Animal Center contact opgenomen met een agent die 's ochtends ter plaatse was om monsters te nemen. De beller, een zus van de eigenaren, geeft aan dat haar broers ziekteverschijnselen beginnen te vertonen. De politiefunctionaris adviseert de beller om de zieken naar de kantine, achter in de bedrijfshal, te brengen en de roldeuren achter in het pand open te zetten. Op dat moment hebben de agenten het idee dat er mogelijk sprake is van een vergiftigingszaak. Ze weten echter niet zeker wat er aan precies aan de hand is. De politiefunctionaris waarschuwt vervolgens twee collega's. Gedrieën vertrekken de agenten naar Annen Animal Center. Onderweg laten de agenten de meldkamer weten dat ze op weg zijn naar een vergiftigingszaak, dat er eerder een kaaiman is overleden en dat er mogelijk twee personen zijn vergiftigd.¹

Wanneer de agenten rond 14.00 uur bij Annen Animal Center aankomen, constateren ze dat inmiddels vier medewerkers met gezondheidsklachten te kampen hebben. Deze vier bevinden zich op dat moment achter in de hal in de kantine. De politiefunctionarissen dragen de mensen op naar buiten te gaan. De overweging hiervoor is de mogelijkheid dat de bron die de klachten veroorzaakt nog in het pand aanwezig is.

Alarmering meetploeg

De Officier van Dienst Politie heeft kort na aankomst bij Annen Animal Center rechtstreeks telefonisch contact met de Officier van Dienst van de brandweer Meppel (OvDB). De Officier van Dienst Politie vraagt de Officier van Dienst Brandweer of de brandweer metingen kan komen verrichten. De Officier van Dienst Brandweer laat hierop een meetploeg alarmeren. Ondertussen geeft de politiemeldkamer om 14.37 uur de melding door aan de brandweeralarmcentrale in verband met de mogelijke aanwezigheid van vluchtige stoffen. Om 14.43 uur wordt de melding ook doorgegeven aan de meldkamer van de ambulancediensten (CPA). De meldkamer geeft om 14.44 uur de volgende boodschap door aan de politie-eenheden ter plaatse: "niet betreden, eerst brandweer." Rond 14.45 uur wordt de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen (ROGS) door de meldkamer op de hoogte gesteld van de gebeurtenissen in de dierenwinkel. De Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen krijgt te horen dat mensen ziek zijn geworden in een dierenwinkel en dat nog niet duidelijk is wat er aan de hand is. Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen neemt contact op met de Officier van Dienst Brandweer. De Officier van Dienst Brandweer geeft aan ter plaatse te gaan, maar eerst de meetploeg op de kazerne te instrueren. Conform de geldende procedure zijn twee tankautospuitten met ieder zes brandweermensen opgeroepen.² Op de brandweerkazerne in Hoogeveen worden de brandweermensen geïnstrueerd door de Officier van Dienst Brandweer. Vervolgens gaan de twee tankautospuitten ter plaatse. Als de Officier van Dienst Brandweer met de twee tankautospuitten ter

¹ Meldkamerbanden, 14.15 uur.

² De procedure schrijft voor dat één ploeg gaat meten en de andere ploeg achter de hand gehouden wordt.

plaatse komt is de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen al op de plaats incident aanwezig. De brandweer neemt de procedure 'gevaarlijke stoffen' in acht als referentie voor de te nemen veiligheidsmaatregelen, zoals het bepalen van de te houden afstand tot het pand. Vanwege de onzekerheid over de precieze situatie neemt de brandweer meer afstand in acht dan in de procedure is voorgeschreven.

Ambulance ter plaatse

Om 14.44 uur is de eerste ambulance ter plaatse. Het ambulancepersoneel ontfermt zich over de slachtoffers. Eén van de ambulancebroeders geeft een slachtoffer een hand. De Officier van Dienst Politie geeft hierop aan dat het hem niet verstandig lijkt om de slachtoffers zonder handschoenen een hand te geven. De ambulancebroeders kunnen ter plaatse niet beoordelen wat de oorzaak van de gezondheidsklachten van de slachtoffers is. Zij roepen daarom even na 15.00 uur een Officier van Dienst Geneeskundig (OvDG) op.³ De gezondheid van de vier slachtoffers gaat ondertussen verder achteruit. De Officier van Dienst Brandweer, die inmiddels ter plaatse is voor metingen, bemerkt dat de ambulancebroeders zelf ook ziekteverschijnselen beginnen te vertonen. De Officier van Dienst Geneeskundig, die om 15.18 uur aankomt op de plaats incident, constateert dat één of twee slachtoffers naar het ziekenhuis moeten worden gebracht. Ook de Officier van Dienst Geneeskundig bemerkt dat de ambulancebroeders ziekteverschijnselen beginnen te vertonen. De Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen bespreekt in de tussentijd met de Officier van Dienst Geneeskundig welk gevaar mensen lopen en of de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen moet gaan meten. Onduidelijk is welke beschermingsgraad de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen voor het verrichten van de metingen moet hanteren. Ook is niet duidelijk wat de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen precies moet gaan meten. De Officier van Dienst Geneeskundig en de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen besluiten daarom externe expertise te gaan zoeken.

Motorzaak Kiri

Aangrenzend aan Annen Animal Center zit motorzaak Kiri. De panden staan in een open verbinding met elkaar, aangezien een tussenmuur niet tot aan het dak dicht is. De aanwezigen in de motorzaak kunnen daarom ook besmet zijn geraakt. De Officier van Dienst Politie laat daarom de aanwezigen in de motorzaak het pand verlaten. De namen van de betrokkenen worden door de politie genoteerd. Deze personen worden vooralsnog uit voorzorg behandeld alsof zij ook besmet zijn. De politie spant een afzetlint om de dierenwinkel en de motorzaak. De Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen bepaalt daarbij volgens procedure welke afstanden moeten worden aangehouden voor de afzettingen. Bij toeval staan de eenheden van de aanwezige hulpverleningsdiensten bovenwinds.

Motorkapoverleg

Rond 15.20 uur vindt een eerste motorkapoverleg plaats tussen de Officier van Dienst Politie, de Officier van Dienst Geneeskundig, de Officier van Dienst Brandweer en de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen. In dit motorkapoverleg wordt besloten om op te schalen naar GRIP 2. Reden voor opschaling is een verwacht effectgebied, omdat mensen die eerder in de dierenzaak zijn geweest

³ Bron: meldkamerbanden 15.16 uur.

mogelijk ook klachten hebben opgelopen. Daarnaast is er mogelijk besmettingsgevaar.

De Officier van Dienst Politie heeft rond 15.20 uur overleg met de politiecentralist in de meldkamer over opschaling. De meldkamer bereidt op basis van dit gesprek om 15.22 uur een eventuele opschaling voor. De centralist van de meldkamer geeft tijdens dat gesprek aan niet de beschikking te hebben over de actuele GRIP-regeling.⁴ De centralist schakelt de oproep niet door naar de wachtcommandant, wat eigenlijk de procedure is bij opschaling. Het beeld van de wachtcommandant is dat de Officier van Dienst Politie in overleg met de centralist opschaaft naar GRIP 2. De Officier van Dienst Politie zelf leeft in de veronderstelling dat de Officier van Dienst Geneeskundig GRIP 1 en later GRIP 2 heeft afgekondigd. De Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen geeft aan dat de Officier van Dienst Geneeskundig heeft voorgesteld om op te schalen naar GRIP 2. Zowel de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen als de Officier van Dienst Brandweer heeft het beeld dat in het motorkapoverleg is besloten tot opschaling naar GRIP 2.

Opvang in het Bethesda ziekenhuis

De Officier van Dienst Geneeskundig neemt rond 15.20 uur contact op met het Bethesda ziekenhuis in Hoogeveen. De Officier van Dienst Geneeskundig vraagt of het Bethesda de vier slachtoffers op kan nemen. Ondertussen wordt door de Officier van Dienst Geneeskundig en de Officier van Dienst Politie ook besproken of het wel verstandig is de slachtoffers van de plaats incident af te laten gaan. Vervoer naar een ziekenhuis kan immers verdere besmetting opleveren. Rond 15.25 uur besluit de Officier van Dienst Geneeskundig om de slachtoffers niet naar een ziekenhuis te vervoeren omdat niemand weet wat de precieze oorzaak van de klachten is. De Officier van Dienst Geneeskundig wil de opvang ter plaatse regelen en roept daarom om 15.28 uur via de meldkamer een Geneeskundige Combinatie (GNK), een Mobiel Medisch Team (MMT) en een Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen (GAGS) op.⁵ Ondertussen laat het Bethesda weten dat de slachtoffers daar niet terecht kunnen.⁶ Het Bethesda heeft onvoldoende bedden beschikbaar. De Officier van Dienst Geneeskundig geeft ook aan de meldkamer door dat hij wil dat iedereen op de plaats incident blijft. De politie ter plaatse vraagt de meldkamer om 15.30 uur om een (politie)persvoorlichter.

Opvang in Kiri Motoren

De Officier van Dienst Politie besluit om 15.30 uur de mensen die in Annen Animal Center en Kiri Motoren aanwezig waren, maar niet ziek zijn, op te vangen in motorzaak Kiri. Het gaat in eerste instantie om veertien personen. In Annen Animal Center blijven de vier zieke medewerkers en vier ambulancemedewerkers achter. Later komt er een vijftiende persoon naar Kiri Motoren. Het betreft de collega politiefunctionaris die deze ochtend betrokken is geweest bij het nemen van monsters. Onder de aanwezigen in Kiri Motoren bevinden zich uiteindelijk twee politiefunctionarissen, twee journalisten, medewerkers en een bezoeker van Kiri Motoren, twee medewerkers van de dierenwinkel, ambulancepersoneel en de zus van de eigenaren van de dierenwinkel met haar echtgenoot.

⁴ Bron: meldkamerbanden 15.22 uur.

⁵ Bron: meldkamerbanden 15.28 uur.

⁶ Bron: meldkamerbanden 15.37 uur.

Media

De landelijke pers heeft inmiddels lucht gekregen van het incident. De NOS belt om 15.44 uur naar de meldkamer en wordt doorverwezen naar de politievoorlichter.⁷ De pers volgt P2000-oproepen en komt ook naar de plaats incident. De politievoorlichter op de plaats incident staat de pers aan de rand van de afzetting te woord. Hij stemt de informatie die hij verstrekt af met de politievoorlichter in het Regionaal Operationeel Team en met het Commando Plaats Incident (COPI). De journalist van RTV Drenthe, die 's ochtends al ter plaatse was voor een item over de dode kaaiman, keert terug naar Annen Animal Center om een item te maken over de gebeurtenissen. Daar aangekomen wordt hij in Kiri Motoren in quarantaine gezet. Gedurende de avond, voor het eerst even na 17.00 uur, doet deze journalist live voor RTV Drenthe verslag van de gebeurtenissen vanuit de dierenwinkel. Een andere journalist doet verslag van de gebeurtenissen via de website www.regiohoogeveen.nl. Vanaf 17.00 uur doet RTV Drenthe regelmatig verslag van de gebeurtenissen via de radio. Vanaf 18.00 uur doet RTV Drenthe ook via televisie verslag. Vanaf 19.00 uur zijn de gebeurtenissen in de dierenwinkel de opening van het NOS Journaal.

2.4 Fase 2: Opschaling naar GRIP 2

In een overleg tussen de Officier van Dienst Geneeskundig en de meldkamer om 15.32 uur geeft de meldkamer aan dat men geen Geneeskundige Combinatie op kan roepen als er niet is opgeschaald conform GRIP. Daarop meldt de Officier van Dienst Geneeskundig dat de politie al zou hebben opgeschaald naar GRIP 2.⁸ De meldkamer doet navraag bij de Officier van Dienst Politie en die bevestigt de opschaling. Daarop zet de meldkamer de alarmering voor GRIP 2 in gang om 15.34 uur.⁹

Ter plaatse wordt een Commando Plaats Incident gevormd. De meldkamer vraagt de Officier van Dienst van de brandweer die als eerste ter plaatse was of hij Leider Commando Plaats Incident wil worden. Dan kan de Officier van Dienst Brandweer, die oorspronkelijk ingeroosterd staat als Leider Commando Plaats Incident, Officier van Dienst Brandweer zijn. De eerstgenoemde Officier van Dienst geeft in eerste instantie aan dat de GHOR gezien het incident de Leider Commando Plaats Incident moet leveren.¹⁰ Na enig overleg neemt de eerstgenoemde Officier van Dienst van de brandweer de rol van Leider Commando Plaats Incident op zich. De overige leden van het Commando Plaats Incident komen, met uitzondering van de notulist, snel ter plaatse.

De eerste leden van het Regionaal Operationeel Team, waaronder de Operationeel Leider, zijn rond 15.55 uur in de crisisruimte in Assen. Zij vragen de meldkamer om informatie omdat ze niet goed weten wat er gaande is.¹¹ De meldkamer heeft geen sitrap voor het Regionaal Operationeel Team en het Commando Plaats Incident gemaakt omdat men veronderstelt dat bekend is wat er gaande is.

⁷ Bron: meldkamerbanden 15.44 uur.

⁸ Bron: meldkamerbanden 15.32 uur.

⁹ Bron: meldkamerbanden 15.34 uur.

¹⁰ Bron: meldkamerbanden 16.00 uur.

¹¹ Bron: meldkamerbanden 15.55 uur.

Inzet deskundigen

De Officier van Dienst Brandweer, die ter plaatse is gekomen om metingen te verrichten, heeft contact met de meldkamer over inzet van deskundigen. Hij vraagt om 15.39 uur aan de meldkamer om assistentie van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in te roepen. Ook vraagt de Officier van Dienst Brandweer naar de dierenarts die eerder ter plaatse was om monsters te nemen.¹² De meldkamer neemt eerst contact op met de Algemene Inspectiedienst van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit. De Algemene Inspectiedienst verwijst terug naar de gemeente en de politie.¹³ Daarna wordt het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu gealarmeerd, die haar Milieuongevallendienst (MOD) inschakelt.¹⁴ De Milieuongevallendienst, bestaande uit een deskundige chemische calamiteit, twee deskundigen voor metingen, twee analisten en een meetwagen vertrekt rond 17.00 uur vanuit Bilthoven naar Hogeveen. De Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen heeft in de tussentijd telefonisch contact met de Milieuongevallendienst. De Milieuongevallendienst geeft aan ter plaatse te kunnen zijn tussen 18.30 uur en 19.00 uur. Uiteindelijk komt de Milieuongevallendienst rond 19.10 uur aan in Hogeveen. De Milieuongevallendienst laat ook het eigen gaspakkenteam ter plaatse komen. De Milieuongevallendienst verzoekt de brandweer daarom om een ontsmettingsstraat en een *stand by* gaspakkenteam klaar te hebben staan. Het is de eerste keer dat het gaspakkenteam van de Milieuongevallendienst bij een incident ter plaatse gaat. Dit team heeft een langere voorbereidingstijd nodig voordat het ingezet kan worden. Aangezien het gaspakkenteam onderweg ook nog pech krijgt, is het uiteindelijk rond 21.15 uur ter plaatse. Ook het Waterschap belt de meldkamer en vraagt om opheldering. De meldkamer zegt dat er iemand van het Waterschap naar de plaats incident moet. Een vertegenwoordiger van het Waterschap gaat hierop ter plaatse.¹⁵ De Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen neemt rond 16.00 uur contact op met DCMR Milieudienst Rotterdam. Die adviseert het Beleidsondersteunend team Milieuintcidenten (BOT-Mi) in te zetten.¹⁶ Ook geeft DCMR aan dat men er bij dit soort incidenten vaak niet achter komt wat het heeft veroorzaakt. DCMR adviseert om de kleding van mensen schoon te maken (droog ontsmetten) en de mensen naar een ziekenhuis te brengen. De dierenarts komt ter plaatse om bolletjes mee te nemen uit de ingewanden van de dode kaaiman. De dierenarts vertelt de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen dat deze dieren niet snel dood gaan. Politie en dierenarts vermoeden dat er sprake is van opzet, mede omdat er veel tropische vogels overleden zijn (meer dan normaal). Rond 16.13 uur bespreken de eenheden ter plaatse en de meldkamer drie opties/scenario's: "een tropische ziekte, opzet en antrax."¹⁷

Inzet diverse eenheden

Om 15.30 uur wordt het Hoofd Sectie GHOR (HSGHOR) geïnformeerd. De Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen (GAGS) staat op dat moment naast de Hoofd Sectie GHOR. Ze bespreken de situatie en constateren dat het niet

¹² Bron: meldkamerbanden 15.39 uur.

¹³ Bron: meldkamerbanden 15.43 uur.

¹⁴ Bron: meldkamerbanden 15.49 uur.

¹⁵ Bron: meldkamerbanden 15.50 uur.

¹⁶ Bron: meldkamerbanden 16.16 uur.

¹⁷ Bron: meldkamerbanden 16.13 uur.

waarschijnlijk is dat er sprake is van een infectieziekte. De Hoofd Sectie GHOR stuurt hierna de Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen naar het Commando Plaats Incident. Na overleg met de Regionaal Geneeskundig Functionaris (RGF) wordt ook de arts infectieziekten naar het Commando Plaats Incident gestuurd.

De brandweer besluit in eerste instantie zelf tot inzet van een gaspakkenteam en een ontsmettingsteam voor het verrichten van metingen. Het is op dat moment echter niet duidelijk waarop gemeten moet worden. De Officier van Dienst Brandweer vraagt de meldkamer om 16.34 uur om een ontsmettingscontainer. Ook vraagt de Officier van Dienst Brandweer om een Sigmabus (met tent) voor de GHOR.¹⁸ Om 16.40 uur blijkt dat de ontsmettingsbak uit Coevorden moet komen, omdat die niet in het inzetvoorstel stond. Om 16.50 vraagt de Officier van Dienst Brandweer op de plaats incident om Logistiek. Vier minuten later is de ploeg Logistiek van de brandweer zuidwest Drenthe onderweg.¹⁹ In de alarmering van de ontsmettingsbak gaat blijkbaar iets mis. Om 17.23 uur wordt dan ook met spoed gevraagd om gaspakken en (nogmaals) om de ontsmettingsbak. Deze gaspakken zijn nodig in verband met de inzet van de Milieuongevallendienst. De ontsmettingsbak wordt opgeroepen om brandweermensen en het personeel van de Milieuongevallendienst te ontsmetten: gesproken wordt over het ontsmetten van maximaal tien personen.²⁰ Ondertussen hebben verschillende leden van het Gemeentelijk Beleidsteam (waaronder de burgemeester) een vooraankondiging van een mogelijke opschaling naar GRIP 3 ontvangen.

Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum (NVIC)

Om 16.00 uur heeft de Manager Medisch Milieukunde Team van het RIVM contact met de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen en de Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen in het Commando Plaats Incident om meer informatie te krijgen over de situatie ter plaatse. Om 16.25 uur heeft zij contact met de Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen in het Commando Plaats Incident en het Regionaal Operationeel Team. Om 16.40 uur geeft zij aan dat het, op basis van de op afstand ingewonnen informatie, niet om een infectie lijkt te gaan. De coördinator van de Milieuongevallendienst belt om 16.45 uur met het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum (NVIC) en geeft door dat vier personeelsleden van een dierenspecialzaak in Hoogeveen in de loop van de dag gezondheidsklachten hebben gekregen. Het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum ontvangt mondeling een korte schets van de situatie.

Er zijn verschillende lezingen van het verloop van het contact tussen het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum en de plaats incident. Wij kunnen niet met zekerheid stellen welke functionarissen op welk moment contact hebben gehad met het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum. Voor de beschrijving van het verloop van de activiteiten van het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum citeren wij hier de verslaglegging van het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum:

¹⁸ Bron: meldkamerbanden 16.34 uur.

¹⁹ Bron: meldkamerbanden 16.50, 16.54 uur.

²⁰ Bron: meldkamerbanden 17.23 uur.

“Het NVIC werd verzocht de gezondheidsklachten te duiden en zo mogelijk richting te geven aan nader onderzoek. Aangegeven werd dat de 4 personen naar het ziekenhuis van Hoogeveen zouden worden gebracht. Direct hierop (16.55 uur) heeft het NVIC gebeld met het Bethesda ziekenhuis te Hoogeveen om te vernemen of de personen waren aangekomen en om nader overleg te hebben over het medisch beleid. Echter, er was niemand van deze betrokkenen in het ziekenhuis aangekomen. Aansluitend hierop is om 17.00 uur door het NVIC contact opgenomen met de CPA en de ambulancedienst ter plekke. Gesproken is met de verpleegkundige van de ambulance die de vier werknemers had gezien. Direct hierna (17.10 uur) is gesproken met de arts van het mobiel medisch team ter plekke. De informatie ten aanzien van de gezondheidsklachten zoals die via hen verkregen werd, was als volgt:

- Pupilverwijding;
- Geringe kortademigheid;
- Cyanose [het blauw kleuren van de huid, COT];
- Duizeligheid;
- 1 persoon met bradycardie;
- Tintelingen in de armen.

Deze personen waren uit de dierenzaak gehaald en in de buitenlucht gebracht. Daar hadden zij inmiddels 1-1,5 uur doorgebracht waarna de ambulanceverpleegkundige hen juist in de ambulance had doen plaatsnemen in verband met onderkoeling van deze personen. In verband met de kortademigheid en cyanose kregen allen zuurstof toegediend. De ambulanceverpleegkundige meldde dat de mensen wat suf werden. Niet duidelijk was of het hier oorspronkelijk om een perifere of centrale cyanose handelde. De persoon met bradycardie (vertraagde hartslag) was wat dit betreft goed hersteld en er waren geen hartritme stoornissen. Een duidelijk blootstellingsverhaal aan een of meerdere chemische verbindingen ontbrak, zodat vooralsnog het advies van het NVIC gebaseerd is op de gerapporteerde gezondheidsklachten. Van CPA zijde werd nog gemeld dat het beleid ter plekke inmiddels was: het plaatsen van deze mensen in quarantaine en het opzetten van een decontaminatie-unit. Zowel aan de ambulanceverpleegkundige als aan de arts van het mobiel medisch team is door het NVIC aangegeven, dat hier gezien de aard en het tijdsbeloop van de klachten, niet gedacht moest worden aan een infectieuze aandoening of aan een intoxicatie door een levensbedreigend chemisch agens waarbij risico zou kunnen bestaan op het verder besmetten van andere personen door contact tussen personen onderling. Reeds in deze twee eerste gesprekken is duidelijk aangegeven dat er geen enkele reden was voor het plaatsen van personen in quarantaine en dat decontaminatie door middel van douchen in een decontaminatie-unit niet noodzakelijk is en zelfs ongewenst in het kader van het (verder) vertragen van nader medisch onderzoek van de 4 betrokkenen in het ziekenhuis. Het advies is geweest de vier betrokken personen voor nader medisch onderzoek nu zo snel mogelijk naar het Bethesda ziekenhuis in Hoogeveen te vervoeren aangezien dit het dichtstbijzijnde ziekenhuis was.”²¹

Het telefonische advies van het NVIC wordt op de plaats incident besproken. Omdat de omstandigheden waarop het advies van het Nationaal Vergiftigingen

²¹ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), *Rapportage over het MOD onderzoek bij de ontruiming van de dierenspecialzaak te Hoogeveen op 5 november 2007*, 2007.

Informatiecentrum is gebaseerd wijzigen, meer mensen beginnen gezondheidsklachten te vertonen, wordt het advies van het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum niet opgevolgd. Omdat de aard van de gezondheidsklachten niet duidelijk is besluit het Commando Plaats Incident in de vergadering van 17.45 uur de betrokkenen vooralsnog in quarantaine te houden.

Overleg Commando Plaats Incident

Om 17.45 uur overlegt het Commando Plaats Incident. Men gaat uit van het ergste, omdat het lijkt te gaan om een besmetting die schijnbaar via de lucht wordt overgedragen. Het Commando Plaats Incident stelt vast dat er vier slachtoffers zijn en dat er ambulances klaarstaan om hen naar een ziekenhuis te brengen. Verder verblijven er twaalf personen in de motorzaak Kiri, waarvan enkelen inmiddels lichte gezondheidsklachten vertonen. Het Commando Plaats Incident besluit dat alle aanwezige hulpverleners op het terrein moeten blijven en niet worden afgelost in verband met besmettingsgevaar. Het Commando Plaats Incident weet nog niet wat te doen met mensen die klachten ontwikkelen. Het Commando Plaats Incident adviseert uit ongerustheid over de mogelijke verdere verspreiding van de klachten op te schalen naar GRIP 3.

Opname in ziekenhuis

Om 17.37 uur wordt de meldkamer Ambulancezorg bijgepraat door een GHOR-medewerker die op de plaats incident aanwezig is. Er zijn vier slachtoffers die in het ziekenhuis opgenomen moeten worden. Er wordt opnieuw contact gezocht met het Bethesda met de vraag of ze deze vier slachtoffers op kunnen nemen.²² Het Bethesda geeft aan er hooguit twee op te kunnen nemen.²³ De arts van het Mobiel Medisch Team geeft twee minuten later aan de meldkamer Ambulancezorg door dat er naast de eerste vier personen er nog andere personen met klachten zijn die ook naar een ziekenhuis moeten. In eerste instantie lijkt het dan om acht personen te gaan. Hij vraagt om opname in de Isala Klinieken, locatie Sophia in Zwolle. Wanneer de meldkamer contact opneemt met de Isala Klinieken geeft dit ziekenhuis aan vol te zitten. De meldkamer Ambulancezorg neemt vervolgens contact op met het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG) en vraagt om 17.46 uur of men de patiënten op kan nemen. Het UMCG moet eerst overleggen met een internist of ze de patiënten op kan nemen. Ondertussen geeft de arts van het Mobiel Medisch Team in een overleg met de meldkamer Ambulancezorg aan dat het niet wenselijk is de gewonden te verspreiden over meerdere ziekenhuizen. Men wil de slachtoffers op één locatie bijeen houden om zo het ziektebeeld goed te kunnen volgen. Om 17.58 uur geeft het UMCG aan de meldkamer door dat ze geen bedden beschikbaar heeft.

2.5 Fase 3: Opschaling naar GRIP 3

Om 18.06 uur schaal het Regionaal Operationeel Team in overleg met de burgemeester van Hoogeveen op naar GRIP 3.²⁴ Het Regionaal Operationeel Team geeft aan het Commando Plaats Incident door dat tot GRIP 3 is opgeschaald. De meldkamer meldt om 18.30 uur dat de burgemeester het GRIP 3-

²² Bron: meldkamerbanden 17.39 – 17.43 uur.

²³ Bron: meldkamerbanden 17.39 – 17.43 uur.

²⁴ Bron: sitrap 2 ROT.

advies van het Regionaal Operationeel Team overneemt.²⁵ Het gemeentelijk beleidsteam zal om 19.15 uur voor de eerste keer bijeen komen.

Patiënten naar het UMCG - Besluit decontaminatie

Om 18.59 uur geeft een GHOR-functionaris aan de meldkamer Ambulancezorg door dat de arts van het Mobiel Medisch Team gaat proberen iedereen in het UMCG onder te brengen. In de tussentijd vraagt het Bethesda ziekenhuis waar de vier patiënten blijven. De meldkamer geeft aan het Bethesda door dat de patiënten waarschijnlijk naar het UMCG gaan, maar verzoekt het Bethesda voorlopig stand by te blijven. Rond 19.00 geeft het UMCG aan de 23 slachtoffers, “zo schoon mogelijk”, op te willen nemen. Aangezien de decontaminatie-unit beschikbaar is op de plaats incident kunnen alle slachtoffers nat ontsmet worden. Het Commando Plaats Incident besluit daarop om de 23 personen in het besmette gebied nat te gaan ontsmetten.²⁶ Van de 23 personen in het besmette gebied vertoont een deel op dat moment ernstige gezondheidsklachten en een ander deel heeft lichte gezondheidsklachten. Ook is er een aantal personen zonder gezondheidsklachten. In het UMCG wordt ondertussen de polikliniek chirurgie vrijgemaakt om de patiënten op te vangen. Ook wordt er beschermende kleding klaargelegd voor het behandelend personeel. Het UMCG activeert haar eigen beleidsteam.

Overleg Commando Plaats Incident

Om 19.00 uur overlegt het Commando Plaats Incident. Geconstateerd wordt dat het bewakingsregime strakker moet, zodat niemand meer het terrein af gaat. De Milieuongevallendienst van het RIVM zal aankomen om 19.15 uur. Het Commando Plaats Incident signaleert diverse knelpunten

- de besmetting
- de onbekendheid van de oorzaak
- het langs elkaar heen bewegen van voertuigen
- het ontsmetten van de ambulances voor ze van het terrein af gaan

Rond 19.15 uur komt de Milieuongevallendienst (van het RIVM) ter plaatse met een meetwagen. De Milieuongevallendienst geeft, volgens het verslag van het Commando Plaats Incident, aan minimaal een uur nodig te hebben voor het onderzoek.

In het overleg van het Commando Plaats Incident wordt ook gesproken over de ontsmetting van slachtoffers. Het Commando Plaats Incident besluit alle slachtoffers en de groep uit motorzaak Kiri na ontsmetting naar het UMCG brengen.²⁷ Het gaat in totaal om 23 mensen. Even na 19.30 uur wordt gestart met de ontsmetting.²⁸ De Officier van Dienst Politie geeft aan dat de kleding van alle te ontsmetten mensen apart moet worden bewaard voor nader onderzoek op sporen. Ook de bezittingen van de slachtoffers moeten apart worden gehouden. De kleding wordt in eerste instantie op één grote hoop gegooid. Later wordt kleding in zakken gedaan.

²⁵ Bron: meldkamerbanden 18.30 uur.

²⁶ Hulpverleningsdienst Regio Twente, *Evaluatie van de ontsmetting bij de GRIP-3 Annen Animal Center te Hogeveen op 5 november 2007*.

²⁷ Bron: COPI-sitrap.

²⁸ Bron: Plotlijst ontsmetting slachtoffers. In de plotlijst is aangegeven op welk tijdstip slachtoffers klaar zijn met de ontsmetting. Het eerste slachtoffer is om 19.40 uur ontsmet. Gezien de gemiddelde duur van de ontsmetting (4 minuten) gaan we ervan uit dat de ontsmetting even na 19.30 uur is gestart.

Om 19.50 uur laat de meldkamer aan het UMCG weten dat men nog niet precies weet wanneer de patiënten komen. Het UMCG geeft aan de meldkamer door dat er mensen met klachten bellen naar het UMCG.²⁹ Het UMCG verwijst deze mensen terug naar de eigen huisarts.

Overleg Commando Plaats Incident

Vanaf 19.50 uur overlegt het Commando Plaats Incident opnieuw. De mensen uit de groep van 23 (het verslag van het Commando Plaats Incident spreekt van 24 personen) hebben inmiddels eten gehad. De ontsmetting is net gestart. Tijdens het overleg wordt duidelijk dat de overige 77 aanwezigen in het afgezette gebied, in afwachting van de metingen van het RIVM, binnen de afzettingen moeten blijven. Het betreft hier merendeels hulpverleners, maar ook enkele journalisten. Het Commando Plaats Incident besluit het NBC-steunpunt in Groningen in te schakelen als alle 77 aanwezigen ontsmet moeten worden. Voor deze groep moet mogelijk onderdak geregeld worden voor de nacht. Het Commando Plaats Incident legt als knel- en beslispunten bij het Regionaal Operationeel Team neer:

- “knelpunt bewaking Kiri door politie
- wat te doen met de gebruikte ambulances?
- toestemming voor vervoer van de monsters (dode vogels en kleding) in de reageerbuisjes naar het RIVM in Bilthoven”³⁰

Twee brandweermensen met gaspakken staan klaar om de reageerbuisjes uit de auto te halen, waar de eerder verzamelde monsters in zitten. De monsters moeten naar het RIVM in Bilthoven worden gebracht voor laboratoriumonderzoek.³¹ De monsters van de kaaimannen worden door de brandweer uit de auto gehaald en overgebracht naar de wagen van het RIVM.

Het Commando Plaats Incident bespreekt de mogelijke ontwikkelingen. Men komt tot drie mogelijkheden:

1. het RIVM komt met informatie over de aard van de besmetting;
2. het RIVM vindt niets, maar het UMCG wel;
3. zowel het RIVM als het UMCG vinden niets.

Aan het eind van het COPI-overleg zijn veertien mensen ontsmet en naar het UMCG gebracht. Er zijn nog negen mensen die ontsmet moeten worden.

Regionaal Operationeel Team

Het Regionaal Operationeel Team constateert in haar overleg van 20.00 uur dat de ontsmetting inmiddels is gestart. Vanaf 20.00 uur worden deze personen met drie of vier tegelijk per ambulance vervoerd naar het UMCG. Zij dragen dan overalls van de brandweer. Verder is er een groep van 77 mensen (hulpverleners) in het gebied, die bij elkaar wordt gehouden in afwachting van metingen van de Milieuongevallendienst. De resultaten zullen, zo heeft men van het Commando Plaats Incident begrepen, ongeveer uur op zich laten wachten. Knelpunten die het Regionaal Operationeel Team constateert zijn:

- de toegankelijkheid van het gebied;

²⁹ Bron: meldkamerbanden 19.50 uur.

³⁰ Bron: COPI-sitrap

³¹ Bron: COPI-sitrap.

- het feit dat de pers weg wil (uit de groep van 77);
- dat er telefoontjes van het gemeentelijk informatienummer naar het Regionaal Operationeel Team komen.³²

Gemeentelijk Beleidsteam en Gemeentelijk Management Team

Het Gemeentelijk Beleidsteam is vanaf 19.15 uur bijeen. In het beleidsteam zijn, onder andere, de burgemeester van Hoogeveen, de Regionaal Geneeskundig Functionaris, de commandant van de brandweer en de Officier van Justitie aanwezig. Het eerste aandachtspunt in het beleidsteam is de zorg voor de 77 mensen die zich in het gebied ophouden. Het regent, dus een overdekte opvang is wenselijk. Het lijkt erop dat deze 77 mensen binnen het bestaande afzettingsgebied opgevangen moeten worden in verband met het eventuele besmettingsgevaar. Een ander aandachtspunt is de telefonische bereikbaarheid en de informatievoorziening aan burgers en pers. Het Gemeentelijke Managementteam krijgt de opdracht de telefonische bereikbaarheid en de informatievoorziening aan burgers te organiseren. De afdeling Communicatie zal zorgen voor voldoende informatie op internet.³³ Daarnaast is door de gemeente Hoogeveen een publieksnummer geopend.

Het Gemeentelijk Beleidsteam geeft om 20.15 uur aan de uitslagen van de metingen van het RIVM om 21.30 uur te verwachten.³⁴ Het Gemeentelijk Beleidsteam besluit om 20.15 uur dat er een noodverordening geregeld moet worden (zie bijlage 2). Inmiddels heeft de burgemeester de commissaris van de Koningin geïnformeerd. De afdeling Communicatie van de gemeente zet sinds 18.00 uur informatie op internet. Telefoontjes over gezondheidsklachten die bij de gemeente binnen komen moeten door de afdeling Communicatie worden geregistreerd. Dat is tot ongeveer 20.30 uur niet gebeurd. Het Gemeentelijk Management Team van de gemeente besluit om 20.45 uur dat de registratielijst van mensen die bellen naar de gemeente wordt doorgestuurd naar het Regionaal Operationeel Team.

Persconferentie 1

Om 20.50 uur is de eerste persconferentie in het stadhuis van Hoogeveen. De burgemeester geeft een korte verklaring. Hij verteld dat een aantal mensen verschijnselen vertonen die er mogelijk op wijzen dat er iets besmettelijks aan de hand is. De burgemeester geeft aan bewust deze voorzichtige bewoordingen te kiezen, omdat de precieze oorzaak en de mogelijke gevolgen nog niet bekend zijn, Wat wel bekend is, is dat 24 mensen klachten hebben. De burgemeester geeft aan dat besloten is de mensen met klachten te ontsmetten en over te brengen naar het noodhospitaal voor besmettingsongevallen in Utrecht. Ook is besloten dat een kleine tachtig mensen het gebied niet mogen verlaten. De burgemeester maakt duidelijk dat dit forse maatregelen zijn en dat hij meeleeft met de betrokkenen en hun familie en bekenden. De situatie geeft niet aan dat de klachten heel ernstig zijn, maar in onzekerheid zul je voorzichtig moeten zijn. Vandaar dat er maatregelen zijn genomen om te voorkomen dat er verdere besmetting ontstaat. Er is een informatienummer geopend. Mensen die bij het bedrijf zijn geweest

³² Bron: sitrap ROT 20.00 uur.

³³ Bron: MT-verslag 19.45 uur.

³⁴ Bron: overleg BT 20.30 uur.

worden verzocht zich te melden. Het RIVM is inmiddels ter plaatse en doet onderzoek. De burgemeester verwacht zeker niet voor 22.00 uur nadere mededelingen te kunnen doen. Tot die tijd blijven de tachtig mensen in het gebied.

Na de persconferentie blijkt dat de burgemeester zich vergist in het genoemde ziekenhuis. Het betreft niet het noodhospitaal in Utrecht. Maar het Universitair Medisch Centrum Groningen. De burgemeester corrigeert zijn fout na de persconferentie in een interview met een publieke omroep. In de verdere pers- en publieksvoorlichting wordt deze vergissing ook hersteld.

Bethesda ziekenhuis

Tegen 21.00 uur meldt het Bethesda ziekenhuis zich telefonisch bij de meldkamer. Men vraagt of ze nog paraat moeten blijven staan. Het Bethesda ziekenhuis was niet op de hoogte van het gegeven dat de slachtoffers naar het UMCG worden gebracht. Het Bethesda geeft ten slotte aan dat men daar maximaal tien slachtoffers had kunnen opvangen op de spoedeisende hulp. De meldkamer geeft aan dat het Bethesda ziekenhuis niet langer paraat hoeft te blijven.³⁵

NIVC

Om 21.00 uur heeft het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum contact met een Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen. De Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen meldt dat een aantal mensen klachten heeft en dat die divers van aard zijn. Het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum is van mening dat deze klachten niet passen bij een chemische blootstelling in de dierenspecialzaak. Het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum herhaald de mededeling dat "er geen reden is tot het houden van personen in quarantaine en het decontamineren van mensen met (bovendien zeer gevarieerde) gezondheidsklachten."³⁶ Op dat moment is het proces van decontamineren van de slachtoffers en vervoer naar het ziekenhuis in gang gezet. Op de plaats incident wordt besloten dit proces verder uit te voeren.

Onderzoek Milieuongevallendienst en UMCG

Het onderzoek dat de Milieuongevallendienst uitvoert richt zich op de binnenlucht, het water van het kaaimanbassin en op de korrels die in het bassin waren aangetroffen. Ook wordt nagegaan wat de blootstellingsroutes kunnen zijn. Het gaspakkenteam van de Milieuongevallendienst is om 21.08 uur inzetbaar. Gezien het advies van het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum ("niet gedacht moest worden aan een infectieuze (biologische) aandoening of aan een levensbedreigend chemisch agens"³⁷) en de symptomen bij de slachtoffers wordt besloten de monsters niet op biologische agentia te analyseren, omdat een biologische oorzaak niet waarschijnlijk wordt geacht. De Milieuongevallendienst voert zelf de bemonsteringen uit. De eerste rond 23.00 uur door een

³⁵ Bron: meldkamerbanden 20.57 uur.

³⁶ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), *Rapportage over het MOD onderzoek bij de ontruiming van de dierenspecialzaak te Hoogeveen op 5 november 2007*, 2007.

³⁷ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), *Rapportage over het MOD onderzoek bij de ontruiming van de dierenspecialzaak te Hoogeveen op 5 november 2007*, 2007.

gaspakkenteam en de tweede om 02.00 uur door een monsternameteam.³⁸ Daarnaast maakt de Milieuongevallendienst gebruik van twee door de lokale autoriteiten aangeleverde monsters, betreffende de uitwerpselen van een kaaiman en de in het kaaimanbassin gevonden korrels/bolletjes. Dit zijn de monsters die 's ochtends door de politie zijn genomen. Ondertussen zal het UMCG analyses uitvoeren bij de slachtoffers op blootstelling aan verschillende parameters, waaronder koolmonoxide en nitroanaline.

Gemeentelijk Beleidsteam

Het Gemeentelijk Beleidsteam constateert om 21.25 uur dat tachtig mensen telefonisch contact hebben gezocht met de gemeente. Deze tachtig geven aan lichamelijke klachten te hebben. Deze informatie wordt doorgegeven aan het Regionaal Operationeel Team. Het Gemeentelijk Beleidsteam besluit dat deze mensen in ieder geval teruggebeld moeten worden. Het Gemeentelijk Beleidsteam constateert dat de website www.regiohoogeveen.nl op de hoogte wordt gehouden door iemand binnen het gebied. Het Regionaal Operationeel Team heeft besloten de 77 mensen die niet naar het UMCG gaan, maar zich wel binnen de afzetting bevinden, in Wijkcentrum De Magneet worden opgevangen. De Magneet zal hiertoe in gereedheid worden gebracht. Het Gemeentelijk Beleidsteam verwacht dat het RIVM het besmettingsgevaar in kaart zal brengen. Informatie hierover wordt na 22.00 uur verwacht. Het Gemeentelijk Beleidsteam besluit het proces Nazorg op te starten. Het volgende persmoment is om 22.45 uur.³⁹ RTV Drenthe ontvangt in de tussentijd, zo rond 21.50 uur, de aankondiging dat de gemeente Hoogeveen de radio als rampenzender wil gebruiken. De definitieve beschikking om dit te bevestigen zal snel worden afgegeven, zo is de boodschap.

Regionaal Operationeel Team

Om 21.50 uur constateert het Regionaal Operationeel Team dat het RIVM nog geen metingen heeft kunnen doen. Waarschijnlijk zal het RIVM rond 22.00 uur metingen kunnen doen. In Kiri zitten op dat moment nog negen slachtoffers in afwachting van vervoer naar het UMCG. Inmiddels hebben zo'n tachtig mensen het gemeentelijk informatienummer gebeld en lichamelijke klachten gemeld. Ook wordt er door het thuisfront van de hulpverleners met het gemeentelijke informatienummer gebeld. Het Regionaal Operationeel Team verneemt dat de klachten van de eerste vier slachtoffers, die inmiddels in het UMCG zijn, afnemen. Het Regionaal Operationeel Team vraagt zich af of de 77 mensen die buiten staan ook opgevangen moeten worden. Als dat het geval is moet een locatie gezocht worden binnen Hoogeveen en moet iedereen daar geïsoleerd naartoe worden gebracht. Dit wordt door het Regionaal Operationeel Team aan het Gemeentelijk Beleidsteam doorgegeven. Het Regionaal Operationeel Team constateert dat er ook contact opgenomen moet worden met het LOCC voor het aanleveren van bedden voor de opvang. Een alternatief hiervoor is Defensie vragen de opvang te regelen. Het Regionaal Operationeel Team verleent toestemming aan het Commando Plaats Incident voor de verplaatsing van de monsters naar Bilthoven. Het Regionaal Operationeel Team stelt dan vast dat er drie mogelijke scenario's zijn: een toxicologische besmetting met een stabiel aantal slachtoffers, een

³⁸ Uiteindelijk zal de MOD de volgende dag om 12.00 uur nog een derde bemonstering uitvoeren op de lucht.

³⁹ Bron: overleg BT, 21.25 uur.

toxicologische lichte besmetting met een toenemend aantal slachtoffers en ten slotte een infectueus overdraagbaar virus.⁴⁰ Deze scenario's zijn ook in het Gemeentelijk Beleidsteam behandeld.

Verloop decontaminatie

De eerste veertien slachtoffers zijn tussen 19.40 uur en 20.31 uur ontsmet. Deze slachtoffers zijn vervolgens naar het UMCG gebracht. Voor de resterende negen slachtoffers ontstaat er vertraging. Ze moeten wachten op ambulances voor vervoer naar Groningen. Ook is er een tekort aan kleding. De politie haalt intussen OK-schorten op van het Bethesda ziekenhuis om de slachtoffers daarmee te kleden.⁴¹ Rond 22.00 uur komen deze aan op de plaats incident. Vanaf 22.17 uur wordt de ontsmetting hervat.⁴² Ondertussen verzamelt zich ook pers bij het UMCG. De politiemeldkamer Groningen zoekt hierop contact met de politiemeldkamer Drenthe. Na onderling overleg besluiten de meldkamers om de perspiketfunctionarissen uit beide regio's met elkaar in contact te brengen.⁴³

Gemeentelijk Management Team

Het Gemeentelijk Management Team is om 22.00 uur weer in vergadering bijeen. Het Gemeentelijk Management Team constateert dat het Regionaal Operationeel Team heeft besloten de opvang van de 77 buiten het afgezette gebied plaats te laten vinden. Hiervoor worden wijkcentrum De Magneet en eventueel de nabijgelegen sporthal gebruikt. Het proces Nazorg wordt door het Gemeentelijk Management Team opgestart. Daarbij wordt een splitsing aangebracht tussen nazorg op de korte en lange termijn. In dat kader wordt besproken dat:

- de betrokkenen, zodra duidelijk is wat er precies aan de hand is, een medische check wordt aangeboden;
- een lijst wordt opgesteld van mensen die vandaag in de winkel zijn geweest;
- voorlichting over de gebeurtenissen ook deel uitmaakt van de nazorg.

Het Gemeentelijk Beleidsteam wordt gevraagd wat men moet doen met mensen die psychosociale hulpverlening nodig hebben. Ook meldt het Gemeentelijk Management Team aan het Gemeentelijk Beleidsteam dat de ingang van het gemeentehuis beveiligd moet worden en dat er aflossing voor de MT-leden geregeld moet worden.⁴⁴

Commando Plaats Incident

Het Commando Plaats Incident komt even na 22.30 uur weer bijeen. Alle mensen zijn dan ontsmet en naar het UMCG vervoerd (sommige slachtoffers zijn nog onderweg). De toestand van de slachtoffers verslechtert niet. De Milieuongevallendienst heeft korrels geanalyseerd, aldus het COPI-verslag. Hieruit ontstaat een vage aanwijzing, dat het mogelijk gaat om slangengif. De aanwijzing verklaren niet waarom er verschijnselen zijn ontstaan bij mensen. Een biologische oorzaak wordt door het RIVM en een toxicologische deskundige vrijwel uitgesloten. Vanuit het UMCG worden geen duidelijke symptomen gemeld. Volgens het UMCG

⁴⁰ Bron: sitrap ROT, 21.00 uur.

⁴¹ Bron: meldkamerbanden, 21.35 uur.

⁴² Onderzoek RBD

⁴³ Bron: meldkamerbanden, 21.40 uur.

⁴⁴ Bron: MT-overleg 22.00 uur.

is het vrijwel onmogelijk dat het gaat om een infectie. Het RIVM geeft aan dat ze verwacht ter plekke geen uitsluitsel te kunnen geven. Het Commando Plaats Incident verzoekt het Regionaal Operationeel Team om contact op te nemen met (het beleidsteam van) het UMCG en het RIVM om in gezamenlijkheid te komen tot een besluit of de 77 personen naar een overnachtingsadres moeten worden vervoerd. Daarnaast vraagt het Commando Plaats Incident aan het Regionaal Operationeel Team om een besluit over wat te doen met de gebruikte ambulances (ontsmetting). Het Commando Plaats Incident heeft de ring waarbinnen de 77 mensen zich begeven wat opgerekt. Door mensen meer bewegingsvrijheid te geven tracht men de druk te verminderen van mensen die weg willen. Het Commando Plaats Incident besluit het Team Grootschalige Opsporing (TGO) een vooraankondiging te geven als het pand van Annen Animal Center vrijgegeven wordt.

Gemeentelijk Beleidsteam

Het Gemeentelijk Beleidsteam overlegt om 22.35 uur. Op dat moment zijn veertien personen aangekomen in het UMCG. Hun toestand is goed en klachten nemen af. Het Gemeentelijk Beleidsteam verwacht de resultaten van de metingen van het RIVM vóór 23.00 uur via het Regionaal Operationeel Team te krijgen. Als de groep van 77 naar de opvanglocatie is gebracht, zal het gebied afgesloten blijven. Dit zal gebeuren door de politie in overleg met toezichthouders. De tachtig mensen die met klachten hebben gebeld naar het gemeentelijk informatienummer zullen worden teruggebeld als er meer bekend is.⁴⁵

Persconferentie 2

Om 22.50 uur vindt de tweede persconferentie plaats in het stadhuis van Hoogeveen. De burgemeester geeft daarin aan dat de oorzaak nog niet bekend is. Dat betekent dat de reeds getroffen maatregelen in stand blijven. De patiënten in het UMCG in Groningen maken het goed, aldus de burgemeester. De gezondheidssituatie van de patiënten verslechtert niet, maar wordt juist beter. De patiënten in Groningen zullen daar worden onderzocht. De 77 personen die nog in het afgezette gebied zitten worden overgebracht naar De Magneet. Daar zullen ze voorlopig blijven. De telefonische melders worden teruggebeld door de gemeente zodra er meer informatie bekend is. De burgemeester geeft tenslotte aan dat het mooi zou zijn als de oorzaak te achterhalen is. Het gegeven dat de oorzaak nog niet bekend is maakt de situatie ingewikkeld.

RTV Drenthe

Gedurende de avond belt RTV Drenthe met de hulpverleningsdiensten. Twee medewerkers van RTV Drenthe zijn die dag bij Annen Animal Center geweest en zijn in aanraking gekomen met een deel van de mensen die naar het UMCG zijn gebracht. In eerste instantie krijgen ze het advies van de hulpverleningsdiensten om de twee medewerkers apart te zetten. Wanneer de situatie niet verandert neemt RTV Drenthe nog enkele keren contact op met de hulpverleningsdiensten. Uiteindelijk wordt om 23.11 uur een ambulance naar het kantoor van RTV Drenthe gestuurd om de twee mensen op te halen en naar het UMCG te brengen. Deze

⁴⁵ BT, Besluitenlijst 4

mensen moeten zich eerst douchen voordat ze worden meegenomen. Ze hoeven dan niet langs de ontsmettingsstraat in Hoogeveen.⁴⁶

Regionaal Operationeel Team

Het Regionaal Operationeel Team vergadert om 22.45 uur. Het besluit wordt besproken om de twee medewerkers van RTV Drenthe met spoed naar het UMCG te brengen. Het Regionaal Operationeel Team wil van het RIVM en het UMCG weten of men een biologische besmetting uitsluit. Als dat het geval is, is ook nagenoeg uit te sluiten dat er sprake is van een overdraagbare aandoening. Op dat moment is het RIVM metingen aan het uitvoeren van lucht- en watermonsters. Het Regionaal Operationeel Team verwacht een advies van het RIVM, het UMCG en de toxicologisch arts over het besmettingsgevaar en de te nemen vervolgstappen. Het Regionaal Operationeel Team verwacht om 23.45 uur resultaten van het RIVM. Het Regionaal Operationeel Team besluit de verplaatsing van betrokkenen naar De Magneet in gang te zetten. Hiertoe moeten bussen worden geregeld.⁴⁷

UMCG

De slachtoffers uit Hoogeveen worden gedurende de avond in drie tranches naar het UMCG gebracht. Later komen hier de twee medewerkers van RTV Drenthe bij. In totaal zijn er dan 25 slachtoffers in het ziekenhuis opgenomen. In het ziekenhuis worden de slachtoffers individueel onderzocht. Vervolgens worden de slachtoffers naar kamers gebracht, waar ze in kleine groepjes bijeen zitten. Vanuit de kamers kunnen de slachtoffers via internet en telefoon contact zoeken met de buitenwereld. Het UMCG brengt de klinische toestand van de slachtoffers in kaart. Die is op dat moment goed te noemen. Vrijwel niemand heeft op dat moment nog objectiveerbare klachten. Dat betekent geen van de slachtoffers nog waarneembare ziekteverschijnselen vertoont. Vanuit medische optiek kan men vanaf dat moment feitelijk naar huis. Het beleidsteam van het UMCG besluit de patiënten nog niet naar huis te sturen, maar ze gedurende de nacht op te nemen. Reden hiervoor is het feit dat het, gezien het nog altijd in quarantaine zijn van 77 mensen in Hoogeveen, ondoenlijk is de 25 mensen naar huis te laten gaan.⁴⁸ Op de verpleegafdeling KNO wordt ruimte gemaakt om de slachtoffers gedurende de nacht onder te brengen. Er wordt een extra verplegingsploeg opgeroepen en er wordt eten geregeld. Gedurende de avond zoekt de medisch directeur contact met het Gemeentelijk Beleidsteam in Hoogeveen om informatie uit te wisselen. Ook is er rond 22.00 uur contact tussen de medisch directeur en het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum. Tijdens het overleg met het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum komt nitroaniline naar boven als mogelijke oorzaak. Gedurende de avond wordt hier een laboratoriumbepaling op gedaan.

Commando Plaats Incident

Het Commando Plaats Incident constateert rond 23.30 uur dat er nog geen nieuws is uit het UMCG. De slachtoffers zullen de nacht in het ziekenhuis doorbrengen. De

⁴⁶ Bron: meldkamerbanden, 23.11 uur, 23.18 uur.

⁴⁷ Bron: sitrap ROT, 23.30 uur.

⁴⁸ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), *Rapportage over het MOD onderzoek bij de ontruiming van de dierenspecialzaak te Hoogeveen op 5 november 2007*, 2007.

zeven ingezette ambulances moeten nog schoongemaakt worden ten behoeve van de inzet de volgende dag. Het Regionaal Operationeel Team moet beslissen hoe deze ambulances schoongemaakt moeten worden. Er zijn, volgens het COPI-sitrap, inmiddels lucht- en watermonsters genomen van de Kaaimannen (levende en dode). De luchtmonsters worden ter plaatse onderzocht. De watermonsters moeten in het laboratorium worden onderzocht. Deze monsters gaan met de meetwagen mee. Er worden geen dieren als monster meegenomen. Het RIVM heeft op dat moment nog geen nieuwe informatie. De kleding van de ontsmette mensen is ondertussen in een overmaats vat gelegd. De waardevolle spullen zijn apart bewaard. Het Team Grootschalige Opsporing (TGO) van de politie heeft inmiddels een voorwaarschuwing ontvangen. De collega's van het KLPD, die met een auto waren gekomen om monsters te vervoeren, worden weggestuurd omdat hun inzet niet nodig is.

Ten slotte vraagt het Commando Plaats Incident aan het Regionaal Operationeel Team om mee te denken over de afbouwfase (nazorg, beveiliging, verzorging dieren, etc.).⁴⁹

Formele inzet rampenzender

Om 23.49 uur ontvangt RTV Drenthe de formele beschikking met betrekking tot het uitroepen van radio Drenthe tot rampenzender. Verdere instructies over wat er via de rampenzender gecommuniceerd moest worden ontvangt radio Drenthe in de loop van de nacht. Overigens verstrekt RTV Drenthe al vanaf het begin van de avond via radio en televisie regelmatig informatie over het incident. Ook worden persconferenties van de gemeente Hogeveen integraal uitgezonden.

Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum

Het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum wordt rond 23.45 uur vanuit het Regionaal Operationeel Team benaderd door de medisch milieukundige en het Hoofd Sectie GHOR. Er wordt overlegd over de quarantaine van de 77 personen ter plekke. Het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum geeft in dit gesprek aan het "zeer wenselijk te achten deze op te heffen".⁵⁰ Het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum geeft hierover, op uitdrukkelijk verzoek van het Hoofd Sectie GHOR in het Regionaal Operationeel Team, per e-mail (zie bijlage 3) een schriftelijke verklaring af.

Regionaal Operationeel Team

Om 23.50 uur bespreekt het Regionaal Operationeel Team de situatie opnieuw, Het Regionaal Operationeel Team heeft bericht ontvangen van het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum. In dat bericht wordt aangegeven dat het gerechtvaardigd is de quarantaine op te heffen. Het Regionaal Operationeel Team adviseert het Gemeentelijk Beleidsteam hierop de quarantaine onmiddellijk op te heffen. Daarnaast adviseert het Regionaal Operationeel Team het Gemeentelijk Beleidsteam de afschaling voor te bereiden. Verder moeten huisartsen instructies krijgen voor het geval dat zich nieuwe gevallen voordoen.⁵¹

⁴⁹ Bron: sitrap COPI 23.54 uur.

⁵⁰ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), *Rapportage over het MOD onderzoek bij de ontruiming van de dierspeciaalzaak te Hogeveen op 5 november 2007*, 2007.

⁵¹ Bron: sitrap ROT, 23.50 uur.

Gemeentelijk Beleidsteam en Gemeentelijk Management Team

De quarantaine wordt door het Gemeentelijk Beleidsteam opgeheven om 00.25 uur. De 77 hulpverleners binnen het afgezette gebied mogen naar huis. De opvang in De Magneet is dan niet meer nodig. Besloten wordt dat het algemene informatienummer bemand moet blijven. Hiervoor is een minimale bezetting geregeld door het Gemeentelijk Management Team voor de nachtelijke uren. Vanaf 07.00 uur zal het informatienummer weer met een zwaardere bezetting worden bemand.⁵² De GHOR zal de huisartsenposten en ziekenhuizen informeren. Het Gemeentelijk Beleidsteam besluit aan het eind van de bijeenkomst af te schalen naar GRIP 2.⁵³

Persconferentie 3

Om 00.35 uur vindt de derde persconferentie plaats in het stadhuis van Hoogeveen. De burgemeester geeft aan dat het RIVM en het UMCG onderzoeken hebben gedaan. Daarbij hebben ze de precieze oorzaak niet kunnen achterhalen. Wel is duidelijk dat er geen sprake is van een biologische besmetting en dat er geen kans is op een mens-op-mens-besmetting. De 25 zullen vannacht in het ziekenhuis geobserveerd worden. Ze maken het gelukkig goed. Het gezondheidsbeeld is verbeterd. De groep van 77 kan naar huis. De burgemeester geeft aan dat de mensen die denken klachten te hebben contact op moeten nemen met de centrale huisartsenpost. Ten slotte meldt de burgemeester dat het RIVM zeker niet voor de ochtend met resultaten komen. Gedurende de nacht zullen er dan ook geen persverklaringen meer volgen.

2.6 Fase 4: Afschaling naar GRIP 2

Om 00.35 uur schaal het Gemeentelijk Beleidsteam op advies van het Regionaal Operationeel Team af naar GRIP 2. Om 00.50 uur schaal het Gemeentelijk Management Team van Hoogeveen alle gemeentelijke processen behalve Nazorg en Voorlichten en Informeren af. Het voorlichten en informeren via het informatienummer zal die nacht doorgaan. Het Gemeentelijk Management Team besluit op korte termijn geen medische check te organiseren in het kader van nazorg. Bij klachten worden mensen naar de huisarts doorverwezen. Het Gemeentelijk Management Team zegt de bussen af die waren geregeld om de groep van 77 naar de opvanglocatie te brengen.⁵⁴ Het Regionaal Operationeel Team zegt veldbedden af voor de groep die via het LOCC bij het landelijk depot waren aangevraagd.

Commando Plaats Incident

Het Commando Plaats Incident verneemt dat er rond 00.30 uur wordt afgeschaald naar GRIP 2. Het Commando Plaats Incident gaat dan uit van de aanname dat de stof nitroanaline de oorzaak is van de klachten. De Milieuongevallendienst is nog bezig met metingen op de plaats incident. Het Commando Plaats Incident signaleert op dat moment nog de volgende knelpunten:

⁵² Agenda MT 00:05 uur 6-11-2007

⁵³ Bron: BT-overleg 00.25 uur.

⁵⁴ Agenda MT 00:50 uur 6-11-2007

- de fysieke bewaking van de panden en het afgezette gebied;
- het bewaken van twee ambulances met kleding. Deze ambulances mogen het terrein nog niet af omdat ze niet zijn schoongemaakt;
- het pand is nog niet te betreden voor strafrechtelijk onderzoek.

Het Commando Plaats Incident vraagt het Regionaal Operationeel Team nog om een antwoord op de eerdere vraag over de schoonmaak van de ambulances.⁵⁵

Regionaal Operationeel Team

Het Regionaal Operationeel Team vergadert die avond rond 01.00 uur voor de laatste keer. Iedereen mag naar huis. Als knelpunten worden nog benoemd dat de oorzaak van het incident mogelijk nog in het pand aanwezig is, dat er vervoer geregeld moet worden voor de patiënten in het UMCG en dat er nog geen uitsluitsel is over de mogelijke stof (nitroanaline). Het RIVM zal doorgaan met het doen van metingen. Het vervoer van de patiënten moet via de GHOR worden geregeld. Het Regionaal Operationeel Team besluit tenslotte om geen mededelingen te doen over de mogelijke stof. Het Regionaal Operationeel Team schorst haar bijeenkomst tot de volgende dag. Het blijft daarmee GRIP 2.⁵⁶

Commando Plaats Incident

Het Commando Plaats Incident is die nacht tot 01.45 uur voor het laatst in vergadering bijeen. Het Regionaal Operationeel Team is dan opgeheven. De Milieuongevallendienst gaat gedurende de nacht metingen verrichten. Ook gaat de Milieuongevallendienst kijken of de korrels veilig te stellen zijn. De plaats incident wordt nu als plaats delict overgedragen aan de politie. De politie zal, in overleg met de AOV, bewaking instellen. Hiervoor worden twee agenten en vier gemeentelijke toezichthouders ingezet. Het is dan nog onduidelijk wat er met de ingenomen kleding en bezittingen van de slachtoffers moet gebeuren. Ook is niet duidelijk of en hoe het verdachte verblijf van de kaaimannen schoongemaakt moet worden. Het Commando Plaats Incident gaat uiteen en besluit de volgende dag om 11.00 uur weer bijeen te komen. Tot die tijd blijft het GRIP 2.⁵⁷ Uiteindelijk blijven er nog COPI-leden actief tot ongeveer 03.00 uur.

2.7 Fase 5: De gebeurtenissen vanaf de ochtend van 6 november

UMCG

De volgende ochtend, 6 november, om 10.00 uur worden de beschermende maatregelen in het UMCG opgeheven. Het UMCG krijgt dan te horen dat de politie met de slachtoffers wil spreken. In verband met de privacy van patiënten geeft het UMCG aan dat de patiënten alleen op vrijwillige basis met de politie hoeven te spreken. Dit wordt aan zowel de politie als de slachtoffers gecommuniceerd. De coördinerend arts spreekt de slachtoffers nog eens. In dat gesprek wordt aangegeven welke activiteiten het UMCG heeft ondernomen en aan welke mogelijke oorzaken het UMCG heeft gedacht. Hierdoor komt nitroanaline in de bekendheid als mogelijke oorzaak. Het UMCG besluit dat het niet nodig is om de patiënten een controleafspraak te laten maken. De slachtoffers krijgen te horen dat

⁵⁵ Bron: sitrap COPI 01.00 uur.

⁵⁶ Bron: ROT, Sitrap 7.

⁵⁷ Sitrap 10 COPI aan ROT '5 november 2007' op 6-11-2007

ze bij klachten contact op moeten nemen met de eigen huisarts. Het UMCG regelt ondertussen badjassen en ziekenhuiskleding om de slachtoffers in te vervoeren. Hun kleding is immers in Hoogeveen achtergebleven. Ook worden er taxi's geregeld om de slachtoffers mee terug te brengen naar Hoogeveen. Vervolgens wachten de slachtoffers op de komst van de politie. Wanneer die rond 13.00 uur klaar is met het spreken van de slachtoffers en het afnemen van bloedmonsters keren de slachtoffers terug naar Hoogeveen.

Activiteiten op 6 november door de verschillende teams

Gedurende de dag zijn de diverse crisisteam nog actief. Het Gemeentelijk Management Team van Hoogeveen constateert om 10.00 uur dat er in totaal 200 mensen gebeld hebben. Veertig mensen hebben telefonisch aangegeven klachten te hebben. Zij zijn zoveel mogelijk teruggebeld. Op dat moment zijn zestien mensen nog niet bereikt. Het is het Gemeentelijk Management Team nog niet duidelijk of de slachtoffers hun kleding en bezittingen terug kunnen krijgen. Het Gemeentelijk Management Team besluit hierop het proces CRAS op te starten. Het Gemeentelijk Management Team besluit dat er een persconferentie belegd zal worden zodra de uitslag van het onderzoek van de Milieuongevallendienst binnen is. Het Gemeentelijk Management Team gaat het nazorgtraject voor de langere termijn in overleg met de GGD opzetten.⁵⁸ Het Regionaal Operationeel Team stelt ondertussen vast dat de 25 personen in het UMCG wordt gevraagd om, op vrijwillige basis, bloed af te geven ten behoeve van het politieonderzoek. Het Regionaal Operationeel Team stelt het Gemeentelijk Beleidsteam voor om het proces nazorg te regelen en benoemt onderdelen waaruit een nazorgplan moet bestaan. Hieronder valt ook de inzet van CGOR (bevolkingsonderzoek) en aandacht voor de manier waarop slachtoffers zijn bejegend gedurende de ontsmetting. Tenslotte adviseert het Regionaal Operationeel Team aan het Gemeentelijk Beleidsteam om een totale evaluatie op te starten.⁵⁹

Het Gemeentelijk Beleidsteam komt weer bij elkaar om 12.30 uur. Het Gemeentelijk Beleidsteam besluit de noodverordening nog in stand te houden. Ook wordt besloten het incident te laten evalueren. Het Gemeentelijk Beleidsteam constateert dat er nog sprake is van een GRIP 2 situatie. Aangezien het Gemeentelijk Beleidsteam nu weer operationeel is, schaal het Gemeentelijk Beleidsteam formeel vanaf 12.30 uur wederom op naar GRIP 3.⁶⁰ Deze opschaling wordt rond 13.30 uur geëffectueerd.

De brandweer gaat die dag de dieren voeren in een chemiepak. Brandweerlieden ontvangen hiervoor instructies van medewerkers van Annen Animal Center. In de middag wordt gestart met het veilig stellen en opslaan van persoonlijke spullen door politie en brandweer. Het Gemeentelijk Management Team meldt dat het Regionaal Operationeel Team opdracht geeft om een nazorgplan en communicatieplan op te stellen. Het Gemeentelijk Management Team besluit dat in beide plannen de korte en lange termijn moet worden aangegeven en dat er benoemd moet worden welke acties reeds in uitvoering zijn. De verschillende teams constateren dat er in de nazorg nadrukkelijk aandacht moet worden besteed

⁵⁸ Besluitenlijst MT 10:00 uur 6-11-2007

⁵⁹ Bron: sitrap ROT zonder tijdsaanduiding.

⁶⁰ Besluitenlijst 6 BT 6-11-2007

aan de manier waarop de ontsmetting is verlopen. Dit plan van aanpak wordt uiteindelijk om 20.00 uur door het Gemeentelijk Beleidsteam vastgesteld.

Tijdens de vergadering van het Gemeentelijk Beleidsteam om 20.00 uur geeft het Gemeentelijk Beleidsteam aan dat het wil dat het Gemeentelijk Management Team ervoor zorgt dat de spullen van de 23 mensen die ontsmet zijn nog die avond worden teruggegeven. Ook moeten motorzaak Kiri en ASK worden vrijgegeven. Het RIVM heeft ondertussen een presentatie gegeven in het Regionaal Operationeel Team, waaruit blijkt dat er een werkzame stof is gevonden in de maag van de kaaiman en dat het bloed van de slachtoffers waarschijnlijk wordt gecontroleerd in het UMCG. Het Gemeentelijk Beleidsteam besluit in het overleg van 20.00 uur af te schalen naar GRIP 2.⁶¹

Het Gemeentelijk Management Team gaat aan de slag met het teruggeven van de kleding en persoonlijke bezittingen en het vrijgeven van motorzaak Kiri en ASK. De eigenaren worden hierover geïnformeerd. De gemeente zal de bezittingen van de slachtoffers vervoeren naar een pand waar de eigenaren ze kunnen afhalen. De slachtoffers zullen geïnstrueerd worden de kleding te wassen.⁶² Annen Animal Center zal in verband met verder onderzoek van de politie afgesloten blijven en wordt in de nacht en vroege ochtend bewaakt.

Woensdag 7 november

Het Commando Plaats Incident komt op woensdag 7 november om 10.00 uur weer bij elkaar. Annen Animal Center is al sinds 01.45 uur plaats delict. Het Commando Plaats Incident stelt voor de GRIP-procedure op te heffen, de plaats delict over te dragen aan politie en de gemeentelijke processen die buiten de GRIP-procedure vallen over te dragen aan de gemeente.⁶³

Ook het Gemeentelijk Management Team komt om 10.00 uur bijeen. Veertien van de 23 mensen hebben dan hun kleding en bezittingen opgehaald. De GGD en het gemeentelijk belteam blijken allebei een belronde te hebben gedaan naar de mensen die hadden gebeld met klachten, met soortgelijke informatie. Het Gemeentelijk Management Team wil nog voor het weekend brieven verzenden aan de drie doelgroepen:

- de groep van 25 die in het UMCG heeft gelegen;
- de 77 hulpverleners (en pers) die binnen de afzetting waren;
- de 40 bellers die telefonisch aangaven klachten te hebben.

Het Gemeentelijk Management Team besluit in het kader van de schaderegistratie dat het mogelijk moet zijn om zaken direct te vergoeden en dat het uitzoekt onder welke voorwaarden dit mogelijk is.

Op woensdagmiddag 7 november om 13.34 uur schaalst het Regionaal Operationeel Team af naar GRIP 0.⁶⁴

⁶¹ Besluitenlijst 8 BT 6-11-2007

⁶² Besluitenlijst MT 20:30 uur 6-11-2007

⁶³ Sitrap 1 COPI aan ROT 7-11-2007

⁶⁴ Sitrap 1 ROT aan COPI-BT 13:00 uur - 13:30 uur 7-11-2007

De gemeente Hoogeveen continueert de uitvoering van de gemeentelijke processen na de afschaling door de hulpverleningsdiensten. Het Gemeentelijk Management Team is daarom nog actief. Om 14.00 uur zijn de meeste spullen van slachtoffers opgehaald en is een schoonmaakbedrijf gevonden. Voor schaderegistratie (proces CRAS) en schadevergoeding worden richtlijnen bepaald. Bij een bezoek van de burgemeester aan de eigenaar van Kiri is gebleken dat er veel onrust was onder de groep van 23 die ontsmet is. Het Gemeentelijk Beleidsteam heeft besloten tot een externe evaluatie van de decontaminatie. Deze moet binnen veertien dagen gereed zijn. De burgemeester besluit een gesprek te voeren met de 25 slachtoffers. Dat gesprek vindt de volgende dag plaats.

Donderdag 8 november

Het Gemeentelijk Management Team komt om 14.00 uur weer bijeen.⁶⁵ De nazorg door de gemeente en GGD loopt dan. Die dag heeft de burgemeester om 17.30 uur een gesprek met de groep van 25 slachtoffers. In dat gesprek wordt vooral het verloop van de decontaminatie besproken met de slachtoffers. Aansluitend zijn de slachtofferbrieven verzonden.

Onderzoek naar de oorzaak

Ook nader onderzoek van het RIVM levert geen stoffen en/of blootstellingsroutes op waarvan aannemelijk is dat die de klachten bij de mensen verklaren. De onderzoeken naar stoffen in de lucht, het water en de korrels leveren geen resultaten op die de klachten verklaren. Het vermoeden dat de korrels een nitro-analine bevatten, wordt definitief weersproken. De korrels zijn waarschijnlijk braakballen met zoogdierenhaar. Het RIVM concludeert dat het niet waarschijnlijk is dat de korrels een rol hebben gespeeld bij het ontstaan van de klachten.⁶⁶ Ook het onderzoek van het UMCG geeft geen verklaring voor de klachten. Het NIVC concludeert ten slotte in haar rapportage: "De voorlopige resultaten van het bron onderzoek en de analyses van de Milieuongevallendienst overziend (namelijk het vooralsnog niet vinden van een bron en het niet vinden van een mogelijk agens in lucht en water), gaat het ernaar uitzien dat alleen bij de 4 werknemers mogelijk sprake kan zijn geweest van een intoxicatie, echter tot op heden is dit allerm minst bewezen. Om een intoxicatie te hebben moet er uiteraard blootstelling aan een chemische verbinding hebben plaatsgevonden, maar het omgevingsonderzoek hiernaar geeft hiervoor tot op heden geen aanwijzingen. Het laat starten van medisch onderzoek in het ziekenhuis met op dat moment nauwelijks objectief waarneembare klachten, heeft de diagnostiek naar een eventuele intoxicatie zeker bemoeilijkt. Alle overige personen hebben klachten geuit die vermoedelijk niet tot stand zijn gekomen door blootstelling aan een chemische verbinding."⁶⁷

Onderzoek naar het verloop van de decontaminatie

De regionale brandweer Twente is door de regionaal commandant van de brandweer Drenthe gevraagd een evaluatie uit te voeren naar het verloop van het

⁶⁵ Besluitenlijst MT 14:00 uur 7-11-2007

⁶⁶ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), *Rapportage over het MOD onderzoek bij de ontruiming van de dierenspecialzaak te Hoogeveen op 5 november 2007*, 2007.

⁶⁷ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), *Rapportage over het MOD onderzoek bij de ontruiming van de dierenspecialzaak te Hoogeveen op 5 november 2007*, 2007.

proces van ontsmetting van 23 slachtoffers. De regionale brandweer Twente concludeert in haar rapport van 5 december 2007 dat:

1. de keuze voor onsmetten, gezien de omstandigheden, juist is geweest;
2. de ontsmetting met de beschikbare middelen op de juiste en meest voor de hand liggende wijze heeft plaatsgevonden. Daarbij zij opgemerkt dat het verzamelen van de besmette kleding niet goed is verlopen en dat het Commando Plaats Incident bij het improviseren beter had moeten anticiperen en daadkrachtiger had moeten handelen;
3. de informatievoorziening aan de slachtoffers een knelpunt was. Hierdoor wisten de slachtoffers niet wat hen te wachten stond en binnen welke setting zij zouden worden ontsmet. Mede daardoor konden er achteraf negatieve beelden ontstaan.⁶⁸

⁶⁸ Regio Twente, *Evaluatie van de ontsmetting bij de GRIP-3 Annen Animal Center te Hoogeveen op 5 november 2007*

3 Analyse

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan wij in op enkele specifieke thema's, waarvan de belangrijkste feiten reeds zijn behandeld in hoofdstuk 2:

- melding en alarmering;
- eerste beeld- en oordeelsvorming en scenario's
- opschalen en afschalen;
- functioneren multidisciplinaire teams;
- samenwerking en interactie tussen teams;
- samenwerking en interactie met overige partijen;
- maatregelen en activiteiten op de plaats incident;
- informatievoorziening en voorlichting;
- nazorg;
- onderzoeken.

3.2 Melding en alarmering

Het incident in de dierenwinkel had een aanlooptijd van een aantal dagen. Op vrijdag 2 november overlijdt een kaaiman onder verdachte omstandigheden. Hiervan wordt op 3 november aangifte opgenomen. Op maandagochtend 5 november worden er monsters genomen in Annen Animal Center. Op dat moment is duidelijk dat er meer dieren ziek zijn. 's Middags ontvangt de politiefunctaris die 's ochtend ter plaatse was het bericht dat er mensen ziek worden in de dierenwinkel. Hierop gaat de politie met drie mensen ter plaatse. Tussen 14.00 uur en 15.00 uur blijkt dat vier personen ziek zijn. Hierna worden verschillende alarmeringen gedaan, te weten een meetploeg met Officier van Dienst Brandweer, een Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen, ambulances en een Officier van Dienst Geneeskundig. Even later wordt door de Officier van Dienst Geneeskundig de Geneeskundige Combinatie, een Mobiel Medisch Team en een Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen opgeroepen. In de alarmering van de Geneeskundige Combinatie ontstaat onduidelijkheid. De meldkamer geeft aan de Geneeskundige Combinatie niet op te kunnen roepen als er niet is opgeschaald conform GRIP. Op dat moment is GRIP 2 echter al afgekondigd. Overigens blijkt de uitleg van de meldkamer achteraf onjuist. Het is wel mogelijk een Geneeskundige Combinatie op te roepen zonder dat is opgeschaald conform GRIP. De feitelijke situatie is dat er bij GRIP 2 automatisch een Geneeskundige Combinatie en een Mobiel Medisch Team worden meegealarmeerd.

De meldkamers politie, brandweer en de CPA zitten in één gebouw in Assen. De drie meldkamers zijn qua systemen en personeel niet geïntegreerd en functioneren in ieder geval tot er opschaling plaatsvindt los van elkaar. In eerste instantie is alleen de meldkamer van de politie betrokken. Rond 15.20 uur overlegt de politiemeldkamer over de opschaling naar GRIP 2 met de Officier van Dienst Politie. De centralist koppelt dit gesprek niet terug aan de wachtcommandant, die had moeten besluiten over eventuele opschaling. Om 15.32 uur blijkt uit een contact tussen de Officier van Dienst Geneeskundig en de CPA dat de alarmering voor opschaling naar GRIP 2 nog niet in gang is gezet. Deze alarmering wordt om

15.34 uur alsnog in gang gezet. In de opschaling is daarmee een vertraging van twaalf minuten ontstaan.

Het informatiemanagement tijdens crises begint bij het opbouwen van een informatiepositie in de meldkamer. Na opschaling dient de meldkamer de eenheden van een totaalbeeld van de situatie te voorzien. Ook kunnen in de meldkamer de ingezette eenheden en de aflossing worden bijgehouden. Met betrekking tot het informatiemanagement in de meldkamer ontstaat een aantal knelpunten. De drie meldkamers hebben tijdens het incident getracht een gemeenschappelijk totaalbeeld van de situatie te verkrijgen en te behouden. De meldkamer had moeite om een *up to date* en volledig beeld van de situatie te verkrijgen. De informatiestromen vanaf de plaats incident naar de meldkamer verlopen niet gestructureerd. In de beginfase van het incident werd de meldkamer mondeling bijgepraat over de situatie ter plaatse. Vanaf 17.00 uur ontvangt de meldkamer aanmerkelijk minder informatie. Deze situatie duurt tot het eind van het incident. De meldkamer blijkt tijdens het incident niet of nauwelijks sitrap's te hebben ontvangen. Hierdoor was de meldkamer niet in staat een volledig beeld van de situatie verkrijgen. De meldkamer heeft daarmee beperkt invulling kunnen geven aan haar spilfunctie in de crisisbeheersing.

De diverse domeinen (politie, brandweer, CPA) in de meldkamer zijn niet direct op de hoogte van informatie die bij één van de domeinen binnen komt, zoals berichten over opschaling; De meldkamer heeft weinig beschikbare voorzieningen om een goed beeld van de situatie te verkrijgen en te behouden. Op een whiteboard is bijgehouden wat de actuele stand van zaken met betrekking tot het incident was. De centrale informatiepositie van de gehele crisisorganisatie is niet in de meldkamer opgebouwd in de vorm van een sitrap. Toen het Regionaal Operationeel Team en het Commando Plaats Incident aan de slag gingen, moesten zij zich baseren op losse feiten die bekend waren bij individuele betrokkenen en die op de plaats incident moesten worden verzameld;

De meldkamer kreeg in de eerste fase beperkt informatie door vanaf de plaats incident. Er werd veel via mobiele telefoons gecommuniceerd, buiten de meldkamer om. De eerste eenheden ter plaatse hebben geen totaalbeeld van de situatie gegeven aan de meldkamer, waardoor het voor de meldkamer moeilijk werd om overzicht over de situatie te krijgen. Ook later is de meldkamer niet op de hoogte gehouden van de gang van zaken. Sitraps van het Regionaal Operationeel Team, het Commando Plaats Incident (en het Gemeentelijk Beleidsteam) zijn niet naar de meldkamer gestuurd. Dit is een knelpunt gebleken, want de meldkamer kreeg veel informatievragen, onder meer over gezondheidsaspecten. Hierdoor ontstond het gevaar dat de meldkamer bellers andere instructies heeft gegeven dan de gemeente. Overigens is tijdens het onderzoek niet gebleken dat dit daadwerkelijk problemen heeft opgeleverd.

Alarmering GRIP 3 – Gemeentelijk Beleidsteam

Om 18.06 uur besluit het Regionaal Operationeel Team, na advies van het Commando Plaats Incident, in overleg met de burgemeester tot opschaling naar GRIP 3. Dit besluit wordt genomen, nadat bekend is geworden dat er ook mensen buiten het brongebied zich telefonisch melden met klachten. De leden van het Gemeentelijk Beleidsteam worden gealarmeerd. Eerder die middag hebben de GBT-leden al een voorwaarschuwing ontvangen. Hierdoor verloopt de alarmering

en opkomst van het Gemeentelijk Beleidsteam voorspoedig. Het Gemeentelijk Beleidsteam spreekt af om 19.15 uur de eerste vergadering te beleggen. De functionarissen uit het Gemeentelijk Beleidsteam zijn allen om 19.15 uur daadwerkelijk aanwezig. Op de meldkamer is niet onmiddellijk duidelijk dat er sprake is van een GRIP 3 situatie. De meldkamer meldt pas om 18.27 uur dat er sprake is van een GRIP 3 situatie. Dit is 21 minuten later dan het moment waarop GRIP 3 daadwerkelijk is afgekondigd. Bovendien is de meldkamer in de veronderstelling dat de politie GRIP 3 heeft afgekondigd, een minuut later meldt de meldkamer dat de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen van de brandweer GRIP 3 heeft afgekondigd. Pas om 18.30 uur geeft de meldkamer aan dat het Regionaal Operationeel Team in overleg met de burgemeester heeft besloten op te schalen naar GRIP 3.

Alarmering externe partijen

Tijdens een incident kunnen diverse externe partijen gealarmeerd worden ter ondersteuning van de operationele diensten en het bevoegd gezag. Daarnaast bieden externe partijen vaak hun hulp aan.

Tijdens dit incident is al snel besloten tot het inschakelen van externe expertise. Om 15.39 uur vraagt de Officier van Dienst Brandweer de meldkamer om contact op te nemen met het RIVM. De meldkamer neemt hierop echter eerst contact op met de AID en pas daarna met het RIVM. Hierdoor is de alarmering van het RIVM met enkele minuten vertraagd. Gezien de lange opkomsttijd van het RIVM heeft dit echter geen consequenties gehad voor de hulpverlening. Het RIVM heeft na de melding direct de Milieuongevallendienst en het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum gealarmeerd. De Milieuongevallendienst is vervolgens naar Hoogeveen vertrokken. Het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum heeft telefonisch contact gelegd met de verschillende hulpverleningsdiensten.

Het BOT-mi⁶⁹ is niet gealarmeerd. Het BOT-mi had een integraal advies kunnen geven aan het Gemeentelijk Beleidsteam over de effecten van het incident op de omgeving en de mensen. Het advies van het BOT-mi zou in dat geval gebaseerd zijn op de adviezen van de verschillende reeds actieve experts. Het BOT-mi had ervoor kunnen zorgen dat de bevindingen en adviezen van de Milieuongevallendienst en het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum in de beeld- en oordeelsvorming van het Gemeentelijk Beleidsteam werden betrokken. Het BOT-mi had, via het meldpunt VROM, door de betrokken hulpverleningsdiensten of de gemeente Hoogeveen gealarmeerd kunnen worden.

Het Expertisecentrum Risico- en Crisiscommunicatie (ERC) en de Coördinator Crisisbeheersing van het Nederlands Genootschap van Burgemeesters hebben hun hulp aangeboden. Aangezien de publieksinformatie via website en telefoon al georganiseerd was door de gemeente Hoogeveen is besloten geen gebruik te maken van de dienstverlening van het ERC. Het Nederlands Genootschap van Burgemeesters heeft de burgemeester niet tijdens de crisis ondersteund. Wel heeft het NGB tijdens deze evaluatie de burgemeester geadviseerd.

⁶⁹ In het BOT-mi zitten deskundigen uit gespecialiseerde instituten. Het BOT-mi bundelt hun kennis tot één samenhangend advies over de bestrijding en nazorg van een milieu-incident met gevaarlijke stoffen. Het BOT-mi kan snel gemobiliseerd worden en is in staat binnen een uur advies uit te brengen.

3.3 Eerste beeld- en oordeelsvorming en scenario's

In deze paragraaf analyseren wij de eerste beeld- en oordeelsvorming door betrokken functionarissen op de plaats incident, de beeldvorming in de media en de beeldvorming bij de slachtoffers. Vervolgens analyseren we het scenario-denken van de verschillende teams. Beeld- en oordeelsvorming op latere momenten komt verderop in dit hoofdstuk aan de orde.

Beeld- en oordeelsvorming hulpverleningsdiensten

De politiefunctionarissen die als eerste ter plaatse zijn constateren dat vier medewerkers van Annen Animal Center ziek zijn. Tijdens het aanrijden naar Annen Animal Center wordt hen geadviseerd achter in het pand plaats te nemen. Eenmaal ter plaatse constateren de agenten dat deze mensen inderdaad lichamelijke klachten hebben. De politiefunctionarissen adviseren de mensen het pand te verlaten, omdat de mogelijke bron van de klachten zich wellicht in het pand bevindt. Even later zijn de eerste ambulanceverpleegkundigen aanwezig. Zij ontfermen zich over de slachtoffers. Omdat zij niet kunnen beoordelen wat de aard van de lichamelijke klachten is schakelen zij een Officier van Dienst Geneeskundig in. De Officier van Dienst Geneeskundig schakelt op zijn beurt een arts infectieziekten, de Geneeskundige Combinatie, het Mobiel Medisch Team en de Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen in. De arts infectieziekten is opgeroepen om te beoordelen of er sprake was van een infectie. Deze mogelijkheid werd snel uitgesloten. De klachten wezen volgens respondenten op een toxicologische of chemische oorzaak. De brandweer laat een meetploeg ter plaatse gaan. Ook de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen wordt gealarmeerd. De brandweer besluit naar verloop van tijd niet te gaan meten, omdat niet duidelijk is waarop er precies gemeten moet worden. Een definitief oordeel over de aard van de klachten kan door de hulpverleningsdiensten ter plaatse niet worden gegeven. Daarom wordt besloten bijzondere expertise in te roepen.

De Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen neemt contact op met de DCMR Milieudienst Rijnmond om advies te vragen (16.00 uur) aan het LIOGS.⁷⁰ DCMR adviseert het beleidsondersteunend team Milieu-incidenten (BOT-mi) in te zetten.⁷¹ Ook geeft de DCMR aan dat je er bij dit soort incidenten vaak niet achter komt wat het heeft veroorzaakt. De DCMR adviseert om de kleding van mensen schoon te maken (droog ontsmetten) en de mensen naar een ziekenhuis te brengen. Ook wordt contact opgenomen met het RIVM, die de Milieugevallendienst en het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum inschakelt. Het RIVM laat de Milieugevallendienst ter plaatse gaan. De Milieugevallendienst voert ter plaatse onderzoeken uit. De uitslagen van deze onderzoeken zijn echter niet snel bekend. Hierdoor heeft de informatie van de Milieugevallendienst slechts een beperkte rol gespeeld in de beeld en oordeelsvorming. Vanaf afstand heeft het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum geadviseerd over de noodzaak van genomen en te nemen maatregelen. De contactpersoon van het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum heeft contact met verschillende functionarissen. Het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum adviseert de slachtoffers snel naar een ziekenhuis te brengen en ze droog te ontsmetten. Quarantaine is volgens het

⁷⁰ Tijdens de incidentenbestrijding kan de AGS/ROGS of de officier van dienst van de brandweer overleg voeren met een AGS van de Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond (DCMR) via het Landelijk Informatiepunt Ongevulsbestrijding Gevaarlijke Stoffen (LIOGS).

⁷¹ Bron: meldkamerbanden 16.16 uur.

Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum niet nodig. Het is onduidelijk hoe de adviezen van het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum is de beeld- en oordeelsvorming zijn betrokken.

Beeldvorming via media

De verschillende media besteden al snel aandacht aan het incident in de dierenwinkel. De berichtgeving richt zich voornamelijk op de mogelijke oorzaak van het incident. Over het algemeen volgt de mediaberichtgeving de informatie zoals die door de gemeente Hoogeveen tijdens persconferenties is verstrekt. Alleen ten aanzien van de mogelijke oorzaak van de gezondheidsklachten loopt de berichtgeving door de media anders dan de berichtgeving door de gemeente. In de berichtgeving over het incident komt 6 november nitro-aniline als mogelijke oorzaak naar voren. Weliswaar is door het UMCG aangegeven dat nitro-aniline bij metingen is aangetroffen. Echter, het betrof hier slechts een zwakke *match*. Te zwak om vast te kunnen stellen dat nitro-aniline een mogelijke oorzaak is. Nitro-aniline wordt gedurende de nasleep van het incident nog meerdere keren als mogelijke oorzaak genoemd. Verder blijkt uit de mediaberichtgeving dat het incident in de dierenwinkel vooral gekenmerkt wordt door de zoektocht naar een onbekende stof. Verschillende media berichten naderhand over 'het mysterie van Hoogeveen'.

Beeldvorming slachtoffers

Op de slachtoffers heeft het incident een diepe indruk gemaakt. Vooral de onduidelijke oorzaak van de gezondheidsklachten zorgde ervoor dat de slachtoffers in grote onzekerheid verkeerden. Deze onzekerheid nam toe naarmate het incident langer duurde. Voor de slachtoffers geldt dat ze vele uren in een onprettige situatie hebben verkeernd. Men was afgesloten van de buitenwereld, wist niet wat er exact aan de hand was en wat mogelijke gevolgen waren. Ondertussen was voor de slachtoffers zichtbaar dat hulpverleningsdiensten druk in de weer waren. Vooral het beeld van hulpverleners in beschermende kleding heeft indruk gemaakt. De slachtoffers hadden gedurende de avond het beeld dat ze in een ernstige situatie waren beland. De maatregelen die door de hulpverleningsdiensten en het ziekenhuis zijn getroffen waren in de perceptie van de slachtoffers juist. Men heeft niet de indruk gehad dat er overdreven zware maatregelen zijn getroffen. Wel heeft de wijze waarop een aantal activiteiten is uitgevoerd zijn sporen nagelaten. Vooral de wijze waarop de procedure rond de ontsmetting is uitgevoerd heeft invloed gehad op de latere beeldvorming bij de slachtoffers. De gang van zaken rond de ontsmetting is als buitengewoon onprettig ervaren. Daarnaast blijken de informatievoorziening richting slachtoffers en de wijze waarop de terugkeer vanuit het ziekenhuis is georganiseerd niet aan te sluiten op de behoefte van de slachtoffers.

Scenario's

Tijdens de afhandeling van het incident is er op momenten in verschillende teams nagedacht over verschillende scenario's die de gebeurtenissen kunnen verklaren ofwel mogelijke ontwikkelingen schetsen. Gedurende het hele incident zijn de volgende scenario's benoemd aangaande de oorzaak:

- virale besmetting (infectieziekte);
- bacteriologische besmetting;
- toxicologische oorzaak (chemische verbinding: nitro-aniline of slangengif);

- antrax.

Een virale of bacteriologische besmetting werd vrij snel door de aanwezige experts onwaarschijnlijk geacht. Een intoxicatie wordt vervolgens als mogelijke oorzaak aangewezen. Echter, het scenario Infectieziekte blijft gedurende de avond nog regelmatig terugkeren. Zo handelen de verschillende hulpverleners en experts op de plaats incident zekerheidshalve alsof er mogelijk sprake kan zijn van een infectieziekte. Dit verklaart waarom de Milieuongevallendienst bijvoorbeeld in gaspakken bleef opereren. Het scenario Antrax is op enig moment verdwenen. Het is niet duidelijk waarom en op welk moment Antrax als mogelijk oorzaak is genoemd. Het is ook niet duidelijk waarom en op welk moment Antrax als oorzaak uitgesloten werd.

Ten aanzien van het verdere verloop van het incident schetst het Commando Plaats Incident op enig moment drie mogelijke ontwikkelingen, het RIVM komt met informatie over de aard van de besmetting, het RIVM vindt geen oorzaak maar het UMCG wel en zowel het RIVM als het UMCG vinden geen mogelijke oorzaak. Deze scenario's worden verder niet uitgewerkt. Door enkele respondenten is aangegeven dat het scenario 'opzet' ook kort aan de orde is geweest. Dit scenario is niet verder uitgewerkt en heeft verder geen rol gespeeld in de respons op het incident.

Met betrekking tot het scenario-denken in de verschillende teams valt op dat er op verschillende niveaus mogelijke scenario's zijn benoemd voor mogelijke oorzaken. Deze scenario's zijn echter niet uitgewerkt en tussen de verschillende teams onderling uitgewisseld. De verschillende teams hebben weinig aandacht besteed aan de beschrijving van mogelijke opties en de daarbijbehorende scenario's. Dat betekent dat er weinig daadwerkelijke betekenis is gegeven aan de benoemde scenario's. De scenario's zijn daarmee slechts beperkt van betekenis geweest voor de crisisbeheersing.

3.4 Opschalen en afschalen

Tijdens het incident is verschillende keren opgeschaald en afgeschaald. In deze paragraaf analyseren wij het verloop van de opschalingen en afschalingen.

1. **Opschaling naar GRIP 2:** Op maandag 5 november wordt in een motorkapoverleg besloten op te schalen naar GRIP 2. De reden voor opschaling naar GRIP 2 is een verwacht effectgebied. Uit de reconstructie blijkt dat de opschaling naar GRIP 2 niet vlekkeloos verloopt. Zo duurt het twaalf minuten voordat de meldkamer daadwerkelijk overgaat tot alarmering. In de opkomst van mensen gaat het één en ander mis. Zo wordt vergeten een notulist op te roepen voor het Commando Plaats Incident en lijkt het even alsof politiefunctionarissen die naar het Regionaal Operationeel Team zouden moeten richting plaats incident gaan.
2. **Opschaling naar GRIP 3:** Rond 18.06 uur schaaft het Regionaal Operationeel Team in overleg met de burgemeester van Hoogeveen op naar GRIP 3. GRIP 3 wordt ingezet vanwege een bedreiging van het welzijn van (grote groepen van) de bevolking. Tijdens de opschaling wordt afgesproken dat het Gemeentelijk Beleidsteam om 19.15 uur voor het eerst bijeen zal komen. De alarmering voor GRIP 3 verloopt verder zonder

noemenswaardige problemen. De leden van het Gemeentelijk Beleidsteam hadden aan het eind van de middag al een waarschuwing ontvangen dat opschaling naar GRIP 3 eventueel noodzakelijk kon zijn.

3. **Afschalen naar GRIP 2:** Om 00.35 uur schaalde het Gemeentelijk Beleidsteam op advies van het Regionaal Operationeel Team af naar GRIP 2. De afschaling vindt plaats omdat besloten is tot opheffing van de quarantaine. Het Gemeentelijk Beleidsteam is daarmee formeel opgeheven. Na afschaling spreekt het Gemeentelijk Beleidsteam af de volgende dag om 12.30 uur weer bij elkaar kunnen komen. De overige teams (Regionaal Operationeel Team, Commando Plaats Incident en Gemeentelijk Management Team) besluiten gedurende de nacht 'slapend te gaan' en de volgende dag bijeen te komen.
4. **Opschalen naar GRIP 3:** Het Gemeentelijk Beleidsteam komt om 12.30 uur weer bijeen. Aan het eind van dat overleg constateert het Gemeentelijk Beleidsteam dat er sprake is van GRIP 2. Aangezien het Gemeentelijk Beleidsteam nu weer operationeel is wordt besloten formeel op te schalen naar GRIP 3 vanaf 12.30 uur. Deze alarmering wordt om 13.37 uur in gang gezet.
5. **Afschalen naar GRIP 2:** Dinsdag 6 november om 20.00 uur wordt door het Gemeentelijk Beleidsteam besloten af te schalen naar GRIP 2. Het Gemeentelijk Beleidsteam geeft aan wel *stand by* te blijven. Het Gemeentelijk Management Team zal nog actief blijven. Om 21.17 uur wordt daadwerkelijk afgeschaald naar GRIP 2.
6. **Afschalen naar GRIP 0:** Het Commando Plaats Incident stelt woensdag 7 november voor de GRIP-situatie op te heffen, het plaats delict over te dragen aan de politie (feitelijk het Openbaar Ministerie) en de gemeentelijke processen buiten de GRIP-procedure door de gemeente te laten uitvoeren. Om 13.34 wordt afgeschaald naar GRIP 0.

Ten aanzien van het op- en afschalen valt een aantal zaken op. Zo is er verwarring over de eerste opschaling naar GRIP 2. Op de plaats incident is men in de veronderstelling dat er is opgeschaald, terwijl dat op de meldkamer nog niet het geval is. De opschaling naar GRIP 2 en GRIP 3 is op basis van de juiste argumenten uitgevoerd. Het afschalen naar GRIP 2 op 6 november om 00.35 uur bleek onpraktisch. Het Gemeentelijk Beleidsteam werd daarmee opgeheven, terwijl het Gemeentelijk Beleidsteam direct aangaf de volgende dag bijeen te willen komen. Daarmee was het logischer geweest als er gedurende de nacht een 'slapende' GRIP 3 situatie was geweest in plaats van GRIP 2. De heropschaling naar GRIP 3 de volgende middag was dan niet nodig geweest. Door weer op te schalen op 6 november ontstonden vragen bij de crisisorganisatie en de pers. De heropschaling werd gezien als signaal dat er nieuwe omstandigheden waren die opschalen noodzakelijk maakten. De verdere afschaling van de GRIP-procedure is adequaat verlopen.

3.5 Functioneren multidisciplinaire teams

In de crisisbeheersing waren de volgende multidisciplinaire teams actief:

- Commando Plaats Incident (COPI);
- Regionaal Operationeel Team (Regionaal Operationeel Team);
- Gemeentelijk Beleidsteam (GBT).

In deze paragraaf analyseren we het functioneren van deze teams.

Functioneren Commando Plaats Incident

Het Commando Plaats Incident heeft gefunctioneerd vanaf 5 november rond ongeveer 16.00 uur tot 7 november rond 13.30 uur. Ten aanzien van het functioneren van het Commando Plaats Incident hebben wij de volgende algemene observaties:

- de eerste gezamenlijke beeldvorming van de situatie is snel tot stand gekomen;
- de nodig geachte externe expertise is snel ingeroepen;
- de persoonlijke inzet van mensen in het Commando Plaats Incident is zeer groot geweest. COPI-leden zijn lang achtereen actief geweest;
- de verschillende disciplines zijn positief over de wijze waarop zij zelf hun taken konden uitvoeren en over de afstemming met de taken van de andere kolommen;
- het Commando Plaats Incident heeft regelmatig overlegd, informatie uitgewisseld en maatregelen en besluitvorming afgestemd;
- na ieder overleg stuurde het Commando Plaats Incident een sitrap aan het Regionaal Operationeel Team. Deze regelmaat was goed en gaf ook voor bovenliggende niveaus duidelijkheid over wat men vanuit het Commando Plaats Incident mocht verwachten;
- het Commando Plaats Incident heeft al snel diverse scenario's besproken. Deze zijn bepalend geweest voor beslissingen die het Commando Plaats Incident heeft genomen.

Meer specifiek zijn er enkele aandachtspunten ten aanzien van het functioneren van het Commando Plaats Incident. Zo was de leider Commando Plaats Incident een Officier van Dienst Brandweer zonder ervaring in deze rol. De beide betrokken Officieren van Dienst Brandweer en de meldkamer hebben afgesproken dat hij leider Commando Plaats Incident werd. Het was logischer geweest als de tweede Officier van Dienst Brandweer, die wel was opgeleid als leider Commando Plaats Incident, deze taak op zich had genomen. Uit oogpunt van snelle vorming van het Commando Plaats Incident en inzet van lokale kennis voor brandweertaken is het besluit wel begrijpelijk. Een leider Commando Plaats Incident is getraind om 'boven de afzonderlijke kolommen' te functioneren. Het inzetten van een op dit gebied onervaren Officier van Dienst Brandweer leidt tot het risico dat de te nemen besluiten in het Commando Plaats Incident niet voldoende van alle kanten belicht worden. Overigens is in deze casus niet gebleken dat dit het geval was.

De discipline in het COPI-overleg is door verschillende deelnemers omschreven als aandachtspunt. Het aantal deelnemers liep op tot zestien en diverse COPI-leden bleven bellen tijdens de vergaderingen. Hierdoor verliepen de overleggen van het Commando Plaats Incident soms rommelig. Verminderde discipline kan snelle en effectieve besluitvorming en informatie-uitwisseling hinderen. Een ordelijker verloop had bereikt kunnen worden door minder personen in de vergaderingen te betrekken en de vergaderingen strakker te leiden. Het COPI-overleg moet in principe bestaan uit de leider Commando Plaats Incident en één persoon per discipline. Met het betrekken van één of twee extra experts had het aantal betrokkenen in het Commando Plaats Incident niet groter hoeven zijn dan zeven.

Het Commando Plaats Incident heeft solitair besloten over quarantaine en natte ontsmetting. In de verslagen en sitraps van het Commando Plaats Incident wordt niet duidelijk hoe de besluitvorming tot stand is gekomen. Het Commando Plaats Incident heeft over belangrijke operationele besluiten geen overleg gevoerd met het Regionaal Operationeel Team. Aangezien de besluiten niet acuut genomen hoefden te worden was er wel tijd om overleg te voeren met het Regionaal Operationeel Team. Dergelijk overleg had plaats moeten vinden.

De rol van de Ambtenaar Openbare Orde en Veiligheid van de gemeente Hoogeveen in het Commando Plaats Incident is niet helder omschreven. De Ambtenaar Openbare Orde en Veiligheid heeft geen echte taak in het Commando Plaats Incident. Wel wordt gewaardeerd dat hij als onafhankelijke partij mee kan denken over de te nemen maatregelen. Ook kan de Ambtenaar Openbare Orde en Veiligheid zorg dragen voor afstemming tussen het Commando Plaats Incident en de gemeentelijke processen. In dit incident is deze afstemming onvoldoende uit de verf gekomen. Op basis van de huidige rolinvulling is het raadzaam om de Ambtenaar Openbare Orde en Veiligheid, mede gezien het grote aantal aanwezigen in het Commando Plaats Incident, geen plaats te geven in het Commando Plaats Incident.

Functioneren ROT

Het Regionaal Operationeel Team is net als het Commando Plaats Incident opgeroepen op 5 november rond 15.30 uur. De taak die het Regionaal Operationeel Team in deze crisis had was lastig uit te voeren. Het Regionaal Operationeel Team is onder meer verantwoordelijk voor het effectgebied. Gezien de aard van dit incident was het moeilijk te bepalen wat het precieze effectgebied was. Verder was het voor het Regionaal Operationeel Team moeilijk om het Commando Plaats Incident inhoudelijk te ondersteunen, omdat er weinig informatie was over de aard van de lichamelijke klachten.

Het Regionaal Operationeel Team heeft beperkt zicht kunnen houden op de inzet van het RIVM. In het Regionaal Operationeel Team ontbrak een vertegenwoordiger van het RIVM. Pas op 6 november nam een liaison van het RIVM zitting in het Regionaal Operationeel Team. Wanneer gelijktijdig met de inzet van het RIVM op de plaats incident ook een liaison van het RIVM in het Regionaal Operationeel Team had gezeten was de informatievoorziening over de werkzaamheden van het RIVM waarschijnlijk beter verlopen.

Het Regionaal Operationeel Team heeft zich nadrukkelijk bezig gehouden met het meedenken over zaken die speelden in het Commando Plaats Incident. Het Regionaal Operationeel Team heeft beperkt invulling gegeven aan haar adviserende rol ten opzichte van het Commando Plaats Incident. Het Regionaal Operationeel Team heeft aandacht besteed aan het effectgebied. Bij het organiseren van het afzetten en bewaken van het brongebied, een taak van het Regionaal Operationeel Team, ontstonden echter diverse knelpunten.

Het Regionaal Operationeel Team heeft weinig aandacht besteed aan het uitwerken van mogelijke scenario's. Het Regionaal Operationeel Team heeft het Gemeentelijk Beleidsteam niet gefaciliteerd met uitgewerkte scenario's van

mogelijke ontwikkelingen. Het Regionaal Operationeel Team heeft geen strategische besluiten voorgelegd aan het Gemeentelijk Beleidsteam. De samenstelling van het Regionaal Operationeel Team blijkt achteraf een verklaring voor de beperkte rol die het Regionaal Operationeel Team heeft gespeeld. Zo was de medische expertise geconcentreerd in het Commando Plaats Incident. Daar vond ook de afstemming met de Milieuongevallendienst plaats. Gedurende de eerste dag had het Regionaal Operationeel Team beperkt rechtstreeks contact met de Milieuongevallendienst. Dit contact kwam rond 23.45 uur tot stand. Op 6 november werd een liaison van de Milieuongevallendienst in het Regionaal Operationeel Team geplaatst. Ook geven respondenten aan dat niet ieder lid van het Regionaal Operationeel Team zijn taak goed leek te kennen. Daarnaast ontbrak het de leden van het Regionaal Operationeel Team aan ondersteunende staf, waardoor de belasting op de leden van het Regionaal Operationeel Team gedurende het incident groot was.

Functioneren Gemeentelijk Beleidsteam

Het gemeentelijk beleidsteam kwam bijeen om 19.15 uur na opschaling naar GRIP 3. De burgemeester werd in het Gemeentelijk Beleidsteam geadviseerd door de RGF over de medische kant van de situatie. De brandweer, de politie en het OM hadden in het Gemeentelijk Beleidsteam een kleine rol. Het Gemeentelijk Beleidsteam heeft zich tijdens dit incident voornamelijk geconcentreerd op voorlichtingsactiviteiten en, later, het stellen van kaders aan de nazorg. In het Gemeentelijk Beleidsteam waren alle relevante partijen voldoende vertegenwoordigd.

Het Gemeentelijk Beleidsteam heeft beperkt invloed gehad op de besluitvorming. De besluiten in het Gemeentelijk Beleidsteam bestaan merendeels uit bekrachtigingen van in het Regionaal Operationeel Team of Commando Plaats Incident genomen besluiten. Het Gemeentelijk Beleidsteam heeft weinig strategische besluiten hoeven nemen. Er was ook geen noodzaak voor het Gemeentelijk Beleidsteam om meer besluiten te nemen of om af te wijken van besluiten van het Regionaal Operationeel Team of Commando Plaats Incident. Tijdens het incident deden zich weinig operationele dilemma's voor die om GBT-besluitvorming vroegen. Het Gemeentelijk Beleidsteam heeft geen sturing kunnen geven op processen die minder goed verliepen tijdens de crisisbeheersing. Het gaat dan onder meer over het informatiemanagement en over de beeld- en oordeelsvorming met scenario's. Het Gemeentelijk Beleidsteam werd niet van uitgewerkte scenario's voorzien door het Regionaal Operationeel Team. Er zijn in het Gemeentelijk Beleidsteam scenario's besproken, maar het Gemeentelijk Beleidsteam heeft die scenario's niet vertaald in gevolgen voor de besluitvorming. Het Gemeentelijk Beleidsteam heeft ook niet aan het Regionaal Operationeel Team opgedragen om scenario's verder uit te werken en met voorstellen voor besluitvorming te komen.

Het Gemeentelijk Beleidsteam is bepalend geweest in de voorlichting over het incident. Binnen het Gemeentelijk Beleidsteam was in het bijzonder de rol van de burgemeester daarin van belang. De burgemeester heeft ten tijde van dit incident invulling gegeven aan zijn burgervaderrol.

Op de gemeentelijke processen heeft het Gemeentelijk Beleidsteam goed de regie kunnen houden. Dit kwam mede doordat het GBT-lid van de gemeente ook voorzitter was van het Gemeentelijk Management Team van Hoogeveen. Deze dubbelfunctie heeft de informatieoverdracht tussen Gemeentelijk Beleidsteam en Gemeentelijk Management Team bevorderd. Echter, door de directe relatie tussen Gemeentelijk Beleidsteam en Gemeentelijk Management Team is er minder aandacht geweest voor de afstemming van werkzaamheden tussen het Gemeentelijk Management Team en Regionaal Operationeel Team.

In het Gemeentelijk Beleidsteam was weinig aandacht voor de relatie tussen strafrechtelijk onderzoek en hulpverlening. De overdracht van plaats incident naar plaats delict is geen thema geweest in het Gemeentelijk Beleidsteam. Vanuit het Gemeentelijk Beleidsteam zijn ook geen opdrachten uitgevaardigd naar het Commando Plaats Incident om in belang van de opsporing bepaalde zaken te doen of te laten.

3.6 Samenwerking en interactie tussen teams

De verschillende crisisteams hebben tijdens het incident samen moeten werken. Het verloop van deze samenwerking wordt door de betrokken professionals zeer wisselend beoordeeld. Vooral de samenwerking tussen het Commando Plaats Incident en het Regionaal Operationeel Team is, in de beleving van de COPI-leden, niet goed verlopen. Het COPI ontving een te beperkte respons vanuit het Regionaal Operationeel Team, aldus respondenten. Ten aanzien van de samenwerking en interactie tussen het Commando Plaats Incident, Regionaal Operationeel Team, Gemeentelijk Beleidsteam en Gemeentelijk Management Team hebben wij de volgende observaties.

Het Commando Plaats Incident had tijdens de eerste fase van het incident – tussen 15.30 en 17.45 uur – meer de samenwerking moeten zoeken met het Regionaal Operationeel Team. Het gaat daarbij onder meer om het inschakelen van externe expertise, het inschakelen van specialistische eenheden en het organiseren van de opvang van slachtoffers in een ziekenhuis. Het Regionaal Operationeel Team en het COPI hadden beter samen vast moeten stellen welk team waarvoor verantwoordelijk was. De informatie-uitwisseling tussen Commando Plaats Incident en Regionaal Operationeel Team verliep niet gestroomlijnd. Veel informatie is door individuele functionarissen telefonisch aan hun vertegenwoordiger in het desbetreffende team doorgegeven. Dit belemmerde de gedeelde beeldvorming in de betreffende teams. Bovendien waren functionarissen vaak slecht bereikbaar voor elkaar, maar ook voor het Gemeentelijk Beleidsteam en de meldkamer, door het gebruik van mobiele telefoons. Over de afschaling naar GRIP 2 en de activiteiten daarna hebben het Regionaal Operationeel Team en het Commando Plaats Incident onvoldoende informatie uitgewisseld en verwachtingen naar elkaar uitgesproken.

Het Commando Plaats Incident, het Regionaal Operationeel Team, het Gemeentelijk Management Team en het Gemeentelijk Beleidsteam hebben de vergaderklokken niet goed op elkaar afgestemd. Dit betekende ondermeer dat men elkaars sitraps niet vlak voor een gepland overleg binnen kreeg. Het heeft de behandeling van zaken soms langer doen duren. De vergaderklokken van het

Regionaal Operationeel Team en het Gemeentelijk Beleidsteam waren wel op elkaar afgestemd. Door een technische complicatie ontvingen deze teams elkaars sitraps niet. Het spamfilter blokkeerde de e-mails die de teams aan elkaar verzonden.

Het Regionaal Operationeel Team en het Gemeentelijk Management Team hebben activiteiten beperkt op elkaar afgestemd. Dit betreft dan met name de activiteiten met betrekking tot de groep uit het UMCG. De onderlinge taakverdeling was niet duidelijk. Dit is deels te verklaren door het gegeven dat het Gemeentelijk Beleidsteam en het Gemeentelijk Management Team onderling veel contact hadden net als het Gemeentelijk Beleidsteam en het Regionaal Operationeel Team. Het Regionaal Operationeel Team en het Gemeentelijk Management Team hadden onderling echter weinig contact. Hierdoor was het voor verschillende functionarissen niet duidelijk welke afspraken de desbetreffende teams met het Gemeentelijk Beleidsteam hadden gemaakt. In het Regionaal Operationeel Team heeft geen afstemming plaats gevonden over de activiteiten van de hulpverleningsdiensten en de activiteiten van de gemeente. Het Gemeentelijk Management Team functioneerde hierdoor los van de processen van de hulpverleningsdiensten.

Informatiedeling tussen COPI, ROT, GBT en GMT

Het Regionaal Operationeel Team, het Gemeentelijk Beleidsteam en het Gemeentelijk Management Team zijn over het algemeen goed op de hoogte geweest van zaken die op onderliggende niveaus (respectievelijk Regionaal Operationeel Team en Commando Plaats Incident) speelden. Toch is er een aantal zaken die beter hadden gekund.

Veel informatie is gedeeld via informele lijnen, met name de mobiele telefoons. Uit de sitraps van het Commando Plaats Incident en het Regionaal Operationeel Team is lang niet alle informatie te halen die nodig is om een totaalbeeld van de situatie te kunnen vormen. De verschillende teams leunen tijdens het incident voor hun informatiepositie op bilaterale contacten. Deze vorm van informatieoverdracht maakt de crisisorganisatie kwetsbaar. Met name wanneer functionarissen afgelost worden kunnen er problemen ontstaan. Informatie die niet is vastgelegd in sitraps wordt dan niet betrokken in de besluitvorming.

Bij het overdragen van informatie tussen de verschillende teams zijn slordigheden ontstaan. Uit sitraps is beperkt informatie te halen over de locatie en de status van de slachtoffers in de dierenwinkel, de groep in Kiri en de groep hulpverleners en journalisten. Er zijn in de sitraps en mondelinge contacten verschillende getallen genoemd over het aantal slachtoffers. Daarnaast blijkt informatie uit de sitraps, bijvoorbeeld over het verloop van het transport van de slachtoffers naar het UMCG, achteraf niet te kloppen. Ten slotte is in de sitraps niet aangegeven op welke wijze besluiten tot stand zijn gekomen. Hierdoor is voor andere teams niet te bepalen of relevante informatie in het besluitvormingsproces is betrokken en welke waarde er aan bepaalde informatie is toegekend. De onzorgvuldige informatieoverdracht kan een adequate inschatting van de situatie op ROT- en GBT-niveau belemmerd hebben.

Informatie en beeldvorming

Uit de gevoerde gesprekken blijkt dat de beeldvorming in het Regionaal Operationeel Team, Gemeentelijk Management Team en Gemeentelijk Beleidsteam over de situatie ter plaatse moeilijk tot stand kwam. Uit de sitraps is het moeilijk om een totaalbeeld te krijgen. De sitraps van het Commando Plaats Incident en het Regionaal Operationeel Team besteedden niet aan ieder relevant thema aandacht. Ook mist in de sitraps een beschrijving van de actuele situatie ter plaatse. Een standaardlijst van onderwerpen die in een sitrap aan de orde moeten komen had eraan kunnen bijdragen dat bepaalde zaken meer aandacht hadden gekregen in de sitraps. Ook een actiepuntenlijst van besluiten en de voortgang van de uitvoering werd niet centraal bijgehouden.

De informatiepositie van het Commando Plaats Incident over zaken die zich in de buitenwereld afspeelden is niet sterk geweest. Het Commando Plaats Incident heeft de sitraps van het Regionaal Operationeel Team wel gekregen, maar had daarmee weinig informatie over wat zich in de buitenwereld afspeelde.

De ICT-ondersteuning waarover de crisisorganisatie beschikt is summier. Het Commando Plaats Incident en het Regionaal Operationeel Team beschikken wel over een internetverbinding, maar er kunnen bijvoorbeeld geen geplote beelden en overzichten over en weer worden gestuurd tussen de teams. Het is daardoor lastig voor het Regionaal Operationeel Team en het Gemeentelijk Beleidsteam om een beeld te krijgen van de situatie ter plaatse. Hiervoor was men aangewezen op beelden van RTV Drenthe. Deze bleken zeer behulpzaam. In het Gemeentelijk Management Team had de beeldvorming mede via een mediawatcher moeten lopen. Deze functionaris bevond zich echter in Groningen en kon daar geen RTV Drenthe ontvangen.

3.7 Samenwerking en interactie met overige partijen

Tijdens de afhandeling van het incident in de dierenwinkel is door de reguliere hulpverleningsdiensten en de gemeente Hogeveen samengewerkt met verschillende partijen. De belangrijkste zijn het UMCG, het RIVM en RTV Drenthe. In deze paragraaf wordt de samenwerking en interactie met deze drie partijen geanalyseerd.

UMCG

Aan het eind van de middag van 5 november wordt duidelijk dat de slachtoffers naar het UMCG over worden gebracht. De besluitvorming hierover vindt plaats op operationeel niveau. Het UMCG activeert in de loop van de dag haar Beleidsteam. In dit Beleidsteam bespreekt het UMCG de te ondernemen acties met betrekking tot, onder andere, het opvangen en onderzoeken van de slachtoffers en voorlichting. Gedurende de avond (rond 22.00 uur) zoekt de medisch directeur, voorzitter van het Beleidsteam van het UMCG, contact met het Gemeentelijk Beleidsteam. Tot dat moment was er op dat niveau nog geen contact geweest. De burgemeester en de medisch directeur bespreken in dat contact de situatie. Ook op andere niveaus is er gedurende de dag van het incident en de dagen daarna regelmatig contact. Dit contact verloopt echter niet volgens vaste structuren.

RIVM

Via het RIVM zijn twee partijen betrokken in de crisisbeheersing. De Milieugevallendienst (MOD) en het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum (NVIC). De samenwerking tussen deze twee partijen en de hulpverleningsdiensten verloopt wisselend. De Milieugevallendienst is op enig moment ter plaatse in Hoogeveen. De Milieugevallendienst onderhoudt contacten met, onder andere, de Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen in het Regionaal Operationeel Team, de Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen in het Commando Plaats Incident, de arts van het Mobiel Medisch Team en de Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen. Tijdens deze contacten ontstaat, zo blijkt uit de verslagen van het Commando Plaats Incident en het Regionaal Operationeel Team en de interviews, verwarring over het verloop van de werkzaamheden van de Milieugevallendienst. In verschillende verslagen wordt melding gemaakt van het feit dat de Milieugevallendienst metingen verricht, dat een onderzoek is mislukt, dat onderzoek niets heeft opgeleverd of dat de Milieugevallendienst op een bepaalde tijd met uitslagen komt. De informatie in de verslagen van het Regionaal Operationeel Team, Commando Plaats Incident en Gemeentelijk Beleidsteam blijkt achteraf onjuist. Regelmatig lijkt een aankondiging van de start van een onderzoek, het tijdstip van aankomst van de Milieugevallendienst of een eindtijdstip van monsternamen geïnterpreteerd te worden als het moment waarop onderzoeksuitslagen bekend worden. De Milieugevallendienst geeft desgevraagd aan dat ze altijd duidelijk heeft aangegeven wanneer resultaten van metingen verwacht konden worden en wat de uitkomsten konden zijn. Wanneer op 6 november een liaison van de Milieugevallendienst aan het Regionaal Operationeel Team toegevoegd wordt verloopt de samenwerking beter.

De contactpersoon van het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum heeft contact met verschillende functionarissen. In deze contacten geeft het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum een advies over de noodzaak van de overwogen maatregelen. Het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum adviseert dat er gezien het klachtenbeeld geen noodzaak is tot quarantaine en ontsmetting. Het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum adviseert de slachtoffers naar een ziekenhuis over te brengen. Ten aanzien van het advies van het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum ontstaan onduidelijkheden. Ten eerste is het voor ons niet duidelijk geworden met wie het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum op welk moment contact had. De lezingen van respondenten verschillen op dit punt. Daarnaast blijkt het voor respondenten niet duidelijk te zijn wat de waarde van het advies van het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum was. In de beleving van respondenten is geen zwaarwegend advies verstrekt op basis waarvan het Commando Plaats Incident besluiten moest nemen. Het is verder niet duidelijk hoe de geneeskundige kolom de adviezen van het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum verder in de crisisbeheersingsorganisatie heeft gebracht. Pas laat op de avond wordt het advies de quarantaine op te heffen door het Hoofd Sectie GHOR in het Regionaal Operationeel Team opgevolgd. Dat gebeurt nadat het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum schriftelijk heeft bevestigd dat de quarantaine beëindigd kan worden. Naderhand heeft het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum sterk de indruk dat de hulpverleners om een schriftelijke bevestiging vroegen voor het geval het besluit naderhand onjuist bleek te zijn. Het incident maakt duidelijk dat de hulpverleningsorganisatie onvoldoende is voorbereid op de samenwerking met externe deskundigen.

RTV Drenthe

RTV Drenthe doet al snel verslag van de gebeurtenissen rond Annen Animal Center. Even na 17.00 uur gaat RTV Drenthe via de radio live over naar een verslaggever die zich in de motorzaak in quarantaine bevindt. Vanaf 18.00 uur doet RTV Drenthe ook via de televisie verslag van de gebeurtenissen. De berichtgeving en verslaglegging van RTV Drenthe vindt plaats vanuit het oogpunt van vrije nieuwsgaring. Persconferenties vanuit het gemeentehuis worden integraal uitgezonden en woordvoerders krijgen spreektijd op radio en televisie. RTV Drenthe fungeert vanaf 17.00 uur formeel als gewone regionale zender, maar feitelijk als rampenzender. Rond 21.50 uur ontvangt RTV Drenthe het bericht dat de radio als rampenzender ingezet gaat worden. De formele beschikking die bij dat besluit hoort komt om 23.49 uur binnen. Daarbij ontving RTV Drenthe geen instructies over wat ze via de rampenzender moest berichten. RTV Drenthe heeft gedurende de avond moeite om contact te leggen met de aan haar toegewezen contactpersoon van de gemeente Hoogeveen.

3.8 Maatregelen en activiteiten op de plaats incident

Op de plaats incident, Annen Animal Center en de directe omgeving, zijn verschillende maatregelen getroffen en activiteiten ontplooid. Het gaat hier om quarantaine, opvang en verzorging van slachtoffers en de veiligheid van hulpverleners.

Quarantaine

Tijdens het incident zijn verschillende groepen mensen in quarantaine gezet. Het betreft hier de vier personen met lichamelijke klachten uit Annen Animal Center, een groep van 19 personen die deels klachten hadden of in aanraking met en/of in de nabijheid van de slachtoffers/Annen Animal Center zijn geweest. Ten slotte is er de groep van 77 personen die de zogenaamde buitenring niet mogen verlaten.

De besluitvorming over de quarantaine en het ophouden van de 77 binnen het gebied is een geleidelijk proces geweest. Wanneer rond 15.15 uur wordt gezocht naar een ziekenhuis dat de vier slachtoffers op kan nemen bezien de Officier van Dienst Geneeskundig en de Officier van Dienst Politie of het wel verstandig is de slachtoffers van de plaats incident af te laten gaan. Hierop besluit de Officier van Dienst Geneeskundig dat de slachtoffers niet naar het ziekenhuis mogen omdat niemand weet wat de oorzaak van de klachten is. Ten aanzien van de mensen die later in Kiri in quarantaine gaan heeft een soortgelijk besluitvormingsproces plaats gevonden. De Officier van Dienst Geneeskundig besluit dat iedereen op de plaats incident moet blijven. Dat betekent dat de aanwezigen die niet ziek zijn ook niet van het terrein afmogen. Zij worden in motorzaak Kiri in quarantaine gehouden. Wanneer zich later mensen op de plaats incident melden die vertellen die ochtend in Annen Animal Center te zijn geweest, moeten die mensen ook naar Kiri.

Het eerste besluit van de hulpverleningsdiensten ter plaatse om de mensen in quarantaine te brengen is logisch. De onbekende bron van de klachten en de geschetste scenario's noodzaakten tot het in quarantaine brengen van de slachtoffers. Rond 17.10 uur wordt door het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum het advies gegeven de quarantaine te beëindigen. Ondertussen

worden er echter meer mensen ziek. Ondertussen gaat het Commando Plaats Incident om 17.45 uur uit van het ergste: een besmetting die schijnbaar via de lucht wordt overgedragen. Het Commando Plaats Incident besluit daarop dat alle aanwezige hulpverleners in het gebied moeten blijven. Deze groep groeit gedurende de avond uit tot een groep van 77 mensen. De besluitvorming over de quarantaine van de verschillende groepen heeft plaats gevonden op basis van inschattingen in het Commando Plaats Incident of functionarissen die deel uit maken van het Commando Plaats Incident. Externe deskundigen van de DCMR en het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum, die aangaven dat een quarantaine niet noodzakelijk of zelfs onwenselijk was, is niet herleidbaar in de afwegingen betrokken. Op basis van gesprekken met respondenten en beschikbare documentatie hebben wij niet kunnen afleiden dat verschillende mogelijke maatregelen tegen elkaar zijn afgewogen.

Opvang slachtoffers

De slachtoffers zijn op verschillende plaatsen opgevangen. De vier slachtoffers met lichamelijke klachten zijn gedurende het incident opgevangen in een ambulance. Een andere groep is opgevangen in motorzaak Kiri. Voor de groep van 77 was geen opvang op de plaats incident geregeld. Zij hebben tot het opheffen van de quarantaine buiten gestaan. Op enig moment werd duidelijk dat de 23 slachtoffers in de binnenring in het UMCG opgevangen zouden worden. Voor de 77 is gedurende de avond een opvanglocatie buiten het gebied gezocht. Hiervoor is op enig moment wijkcentrum De Magneet gevonden. De opvang van slachtoffers in De Magneet is ook daadwerkelijk voorbereid. Die voorbereidingen werden gestaakt op het moment dat de quarantaine werd opgeheven. Met betrekking tot het regelen van opvang buiten het gebied ontstaat op enig moment discussie tussen het Regionaal Operationeel Team en het Gemeentelijk Management Team. Het Gemeentelijk Management Team was in de veronderstelling dat ze opdracht had gekregen een locatie buiten het gebied te vinden. Het Regionaal Operationeel Team was die mening aanvankelijk niet toegedaan. Uiteindelijk hebben het Gemeentelijk Management Team en het Regionaal Operationeel Team hier overeenstemming over bereikt en opvang buiten het gebied georganiseerd.

Onderbrengen slachtoffers in ziekenhuis

Met betrekking tot het onderbrengen van slachtoffers in een ziekenhuis zijn verschillende mogelijkheden onderzocht. In eerste instantie is het Bethesda ziekenhuis in Hoogeveen aangezocht om de 4 slachtoffers met klachten op te vangen. Het Bethesda geeft in eerste instantie aan de slachtoffers niet op te kunnen vangen. Even later worden de Isala Klinieken, locatie Sophia in Zwolle gevraagd of ze tien personen op kunnen vangen. Isala Klinieken geeft aan geen plaats te hebben. Vervolgens wordt het UMCG benaderd. Ook het UMCG geeft aan geen plaats te hebben. Het Commando Plaats Incident besluit ondertussen dat het wenselijk is de 23 slachtoffers in één ziekenhuis onder te brengen. Hierdoor kan het klachtenbeeld goed vergeleken worden en breidt de mogelijke besmetting zich niet teveel uit. In het Commando Plaats Incident besluit men opvang in het UMCG te forceren. De arts van het Mobiel Medisch Team, die werkzaam is in het UMCG, regelt de opvang van de slachtoffers in het UMCG via zijn eigen contacten. Achteraf wordt de keuze voor het UMCG als de meest logische gezien door respondenten. Het UMCG is het enige ziekenhuis in de regio

dat in staat is voldoende kwaliteit en capaciteit te leveren. Gewondenspreiding was ongewenst, waardoor de keuze voor één ziekenhuis volgens respondenten juist was. Ook de complexiteit van de patiënten maakte de keuze voor het UMCG logisch.

Overigens is er, naar aanleiding van een persconferentie van de burgemeester, verwarring ontstaan over de locatie waar de 23 naar toe gebracht zouden worden. De burgemeester spreekt in de persconferentie over het noodhospitaal van het UMC in Utrecht. Dit is echter een vergissing. Op dat moment is al besloten dat de patiënten naar het UMCG zullen gaan. Het noodhospitaal in Utrecht is slechts zijdelings als optie overwogen. Door de nabijheid van het UMCG is deze optie nooit als concrete mogelijkheid overwogen. De burgemeester hersteld zijn vergissing overigens direct na de persconferentie.

Decontaminatie

Op het operationele niveau is rond 16.30 uur overleg gevoerd over de ontsmetting van personen met gezondheidsklachten. In eerste instantie is droge ontsmetting als mogelijkheid overwogen door de Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen. Aangezien de brandweer de mogelijkheid tot natte ontsmetting kon bieden is de keuze hiervoor gemaakt. Met natte ontsmetting was immers het grootste deel van de besmetting weg te nemen. Het Commando Plaats Incident ging er daarbij vanuit dat er 1 tot 4 personen nat ontsmet zouden worden. Even later wordt duidelijk dat 23 personen naar het UMCG gebracht gaan worden. Aangezien het UMCG wel opnamecapaciteit heeft, maar de besmette personen alleen zo schoon mogelijk wil opnemen wordt besloten de 23 personen nat te gaan ontsmetten. Met dit besluit heeft men zoveel mogelijk veiligheid willen inbouwen. Het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum heeft voordat dat besluit tot stand kwam bij enkele personen op de plaats incident aangegeven dat er geen enkele reden was voor het plaatsen van personen in quarantaine en dat decontaminatie door middel van douchen in een decontaminatie-unit niet noodzakelijk is en zelfs ongewenst in het kader van het (verder) vertragen van nader medisch onderzoek van de vier betrokkenen in het ziekenhuis. Het advies van het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum is geweest de vier betrokken personen voor nader medisch onderzoek zo snel mogelijk naar het Bethesda ziekenhuis in Hoogeveen te brengen. In de besluitvorming over de decontaminatie is niet terug te vinden wat er is gebeurd met het advies van het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum over dit onderwerp. Wel is duidelijk geworden dat de situatie wijzigde direct na het advies van het Nationaal Vergiftigingen Informatiecentrum. Het aantal zieken liep immers gestaag op tot 23.

Veiligheid hulpverleners

Er zijn diverse activiteiten ontplooid ten aanzien van de veiligheid van hulpverleners. Zo is al snel gealarmeerd door de meldkamer dat hulpverleners niet direct het terrein op moeten. Toch is er ook een aantal bijzonderheden ten aanzien van de eigen veiligheid te melden. Ten eerste geeft een ambulanceverpleegkundige één van de slachtoffers een hand. Hiermee stelt de verpleegkundige zichzelf bloot aan een mogelijke besmetting. Een ander opvallend punt is dat op enig moment blijkt dat de hulpverleningsdiensten bij toeval bovenwinds staan opgesteld. Ten slotte is het opvallend dat de totale groep

mensen in de buitenring gedurende de middag en avond uit kan groeien tot 77 personen. Hoewel in een vroeg stadium een groot deel van deze groep al binnen de buitenring aanwezig was heeft deze groep zich gedurende het incident nog uit kunnen breiden. Hierdoor heeft een grotere groep mensen dan strikt noodzakelijk zich in een mogelijk risicovol gebied begeven.

3.9 Informatievoorziening en voorlichting

Tijdens de afhandeling van het incident in de dierenwinkel zijn er verschillende inspanningen ondernomen op het terrein van informatievoorziening en voorlichting. Per groep betrokken behandelen we het verloop van de informatievoorziening en voorlichting.

23 slachtoffers in binnenring / 25 in UMCG

De slachtoffers in de binnenring ontvingen gedurende de avond regelmatig informatie van hulpverleners op de plaats incident. Deze informatievoorziening verliep grotendeels via een politiefunctionaris die zich onder de slachtoffers bevond. Dit heeft het proces van informatievoorziening bespoedigd. Later op de avond, toen er geen rechtstreeks contact meer was tussen de mensen in Kiri en de hulpverleners, is er informatie gegeven via briefjes die voor de ramen werden gehouden. De slachtoffers ontvingen tijdens hun quarantaine ook informatie via de pers. In de perceptie van de slachtoffers heeft het vaak lang geduurd voordat er informatie kwam. In de perceptie van de hulpverleners is echter regelmatig informatie gegeven aan de slachtoffers. Deze verschillende beelden worden waarschijnlijk veroorzaakt door het gegeven dat de slachtoffers urenlang niets anders om handen hadden dan wachten op wat er komen ging, terwijl de hulpverleners de hele tijd in actie waren. Wanneer de slachtoffers in het UMCG zijn opgenomen ontvangen ze informatie via de medische staf. Er is vanaf dat moment geen rechtstreeks contact meer tussen de slachtoffers en de hulpverleningsdiensten.

De informatievoorziening aan de slachtoffers verloopt in eerste instantie goed. Dit komt met name door de aanwezigheid van een politiefunctionaris onder de slachtoffers. Deze functionaris fungeert als logisch aanspreekpunt voor de hulpverleners. Het is waarschijnlijk dat de informatievoorziening naar de slachtoffers minder snel tot stand was gekomen wanneer zich geen politiefunctionaris onder de slachtoffers had bevonden. De informatievoorziening richting slachtoffers vanaf het moment dat ze opgenomen zijn in het UMCG tot de volgende middag verloopt minder goed. Hierdoor zijn ze niet goed op de hoogte van ontwikkelingen op de plaats incident, zoals het gegeven dat de 77 hulpverleners naar huis mogen. In de verdere nasleep van dit incident wordt bewust meer aandacht gegeven aan de communicatie met de slachtoffers en andere betrokkenen. Zo zijn er informatiebrieven verzonden en is er een informatiebijeenkomst georganiseerd.

77 mensen in de buitenring

De informatievoorziening naar de 77 personen in de buitenring is wisselend verlopen. Sommige personen hadden een goede informatiepositie, bijvoorbeeld

omdat ze werkzaam waren bij de pers of in het Commando Plaats Incident. Anderen ontvingen minder vaak informatie, omdat ze zich aan de rand van de afzetting bevonden. Ook hier geldt dat de percepties wisselen. Functionarissen die belast waren met het verstrekken van informatie hebben het idee regelmatig berichten te hebben gegeven. De ontvangers van de berichten hebben aangegeven dat ze vaak lang op informatie moesten wachten. Ook voor de groep van 77 geldt dat ze regelmatig informatie kregen via de pers. Zo is tijdens een radio-uitzending van RTV Drenthe te horen dat enkele aanwezigen van de pers vernemen dat ze naar huis mogen.

De informatievoorziening naar de 77 personen is in principe goed verlopen. De informatievoorziening had echter wel meer gestructureerd aangepakt kunnen worden. Zo hadden er periodieke informatiemomenten afgesproken kunnen worden (bijvoorbeeld aankondigen wat het volgende moment van informatievoorziening zal zijn). De informatievoorziening werd bemoeilijkt door het feit dat niet altijd duidelijk was wanneer er weer nieuws zou zijn. Dat neemt niet weg dat het bericht "er is nog geen nieuwe informatie" ook relevant is voor de betrokkenen.

Pers, publiek en verwanten

De eerste voorlichtingsactiviteiten zijn ontplooid door de politiewoordvoerder op de plaats incident. Het Gemeentelijk Beleidsteam heeft snel nadat het actief werd besloten een persconferentie te organiseren. Gedurende de avond van 5 november zijn er drie persconferenties geweest. In die persconferenties is telkens door de burgemeester kort beschreven wat de situatie van dat moment was. Mensen die klachten hebben worden verzocht contact op te nemen met de gemeente Hoogeveen. In de persconferenties wordt bewust getracht zo helder mogelijk de bekende feiten te noemen. Ook wordt verteld wat er nog niet bekend is. Direct na de persconferenties wordt, op basis van het verhaal tijdens de persconferentie, een persbericht opgesteld. Deze wijze van informatievoorziening zorgt ervoor dat de druk op het voorlichtingsapparaat gedurende de avond wordt verlicht.

RTV Drenthe wordt laat op de avond ingezet als rampenzender. De rampenzender is gedurende het incident onderbenut. RTV Drenthe heeft hierdoor alleen in verslaggevingsvorm bericht gedaan over het incident. RTV Drenthe heeft niet gefunctioneerd als communicatiekanaal van de overheid. De rampenzender had door de gemeente Hoogeveen benut kunnen worden als communicatiekanaal richting burgers. Veel van de slachtoffers hebben verwanten in de regio. De rampenzender had ingezet kunnen worden als communicatiekanaal richting deze verwanten. Daarnaast had de rampenzender informatie kunnen geven over de voortgang van de incidentbestrijding. Ook hadden specifieke instructies aan burgers afgegeven kunnen worden. Het gaat dan met name om instructies over wat burgers moesten doen als ze ook gezondheidsklachten zouden vertonen.

De gemeente Hoogeveen heeft verder actief aandacht besteed aan communicatie met de bevolking. Gedurende de nasleep van het incident zijn periodiek berichten verschenen op de website van de gemeente. Ook tijdens het incident is de website, vanaf 18.00 uur, ingezet. Tijdens het incident is door de gemeente een informatienummer geopend (vanaf 19.15 uur). Op dit nummer zijn ruim honderd

telefoontjes binnen gekomen. Veelal ging het om informatieverzoeken (wat is er aan de hand? etc.). Een veertigtal bellers meldt telefonisch ook gezondheidsklachten te hebben. Het telefoonteam handelt op basis van een telefoonprotocol. In het telefoonprotocol is vastgelegd welke informatie aan bellers wordt gegeven. De bellers die klachten zeggen te hebben worden teruggebeld. Ze krijgen te horen dat ze bij aanhoudende klachten contact op moeten nemen met de eigen huisarts. De registratie van de bellers verloopt aanvankelijk niet goed. Na enige tijd (op de avond van 5 november) wordt de registratie beter uitgevoerd.

Huisartsen en centrale huisartsenpost

Door de verschillende crisisteams is aan diverse partijen is informatie verstrekt. De centrale huisartsenpost en de huisartsen zijn op 6 november per brief geïnformeerd door de GGD. In die brief wordt aangegeven wat het klachtenbeeld is van de slachtoffers. De huisartsen wordt verzocht om patiënten met hetzelfde klachtenbeeld die in Annen Animal Center zijn geweest door te verwijzen naar de GGD. Gedurende de avond van 5 november vraagt de centrale huisartsenpost zelf bij de meldkamer wat er aan de hand is en waar ze op moet letten.

De informatievoorziening aan huisartsen en de centrale huisartsenpost is vanaf 6 november goed opgepakt. In de periode daarvoor had actiever gecommuniceerd kunnen worden met huisartsen en de centrale huisartsenpost.

3.10 Nazorg

Tijdens de acute fase van het incident, op 5 november rond 21.30 uur, is door de gemeente het proces Nazorg opgestart. De organisatie van nazorg is niet verlopen conform de hiervoor in Hoogeveen en Drenthe geldende procedures. Naast het opstarten van de Nazorg tijdens de acute fase van de ramp, moeten er conform de procedures een actiecentrum Nazorg en eventueel een IAC worden ingericht. Ten tijde van het incident in Hoogeveen zijn er geen actiecentrum en IAC opgezet.

De gemeente Hoogeveen heeft zich gerealiseerd dat Nazorg in deze casus een belangrijk thema is. Het Gemeentelijk Beleidsteam en de burgemeester hebben daarom aangegeven een belangrijke rol in dit traject te willen spelen. De uitvoering van het proces Nazorg is goed verlopen. Op de avond van het incident heeft het Gemeentelijk Management Team de verschillende doelgroepen die voor nazorg in aanmerking komen in kaart gebracht. Op 6 november heeft het Gemeentelijk Beleidsteam het plan van aanpak Nazorg vastgesteld. Het proces CRAS is op 6 november opgestart. Uitgangspunt voor de afhandeling van de schadevergoedingen was om hier ruimhartig mee om te gaan.

De gemeente Hoogeveen heeft in het kader van nazorg de volgende activiteiten ondernomen:

- Telefonisch contact met de groep van 25 over de stand van zaken. In dat contact is ook psychische hulp via de GGD aangeboden;
- Telefonisch contact met de 40 bellers die telefonisch klachten hebben gemeld;
- Twee informatiebijeenkomsten; op 8 november is er een informatiebijeenkomst georganiseerd voor de meeste slachtoffers. Op 13

- november is er een separate bijeenkomst geweest voor de vijf ambulancemedewerkers die zich onder de slachtoffers bevonden;
- Informatiebrief met daarin onder andere een uitleg over gezondheidsrisico's op 9 november aan de groep van 25, de groep van 77 en de 40 bellers.

Nazorg eigen personeel

De nazorg van de verschillende hulpverleningsdiensten met betrekking tot het eigen personeel wordt wisselend beoordeeld. Respondenten uit verschillende disciplines geven aan dat in het na-traject nauwelijks besproken is hoe betrokken personeel het incident heeft beleefd. De brandweer heeft geen BOT opgestart, maar wel evaluatiegesprekken gevoerd in samenwerking met de politie. Verschillende respondenten gaven aan dat ook bij de andere hulpdiensten de debriefing in de meeste gevallen beperkt bleef tot een kort gesprek achteraf, waarbij niet iedereen aanwezig was. Bovendien gaven verschillende respondenten aan dat evaluaties soms geheel hadden ontbroken, of pas geruime tijd na het incident plaatsvonden of dermate algemeen en/of kort waren dat het weinig opleverde. Verschillende respondenten hebben aangegeven wel degelijk behoefte te hebben aan een uitgebreide(re) debriefing of evaluatie. Dit lijkt ook gerechtvaardigd, omdat het Commando Plaats Incident tijdens het incident al had geconstateerd dat de impact van het incident op het eigen personeel groot was.

Splitsing nazorg korte versus lange termijn

In het plan van aanpak voor de Nazorg wordt aangegeven dat de Nazorg wordt gesplitst in nazorg op korte en nazorg op lange termijn. Uit de verschillende rapportages en interviews wordt echter niet duidelijk wat deze splitsing inhoudt. Op de korte termijn lijkt er bovendien weinig geregeld aan nazorg. In eerste instantie is er geen directe nazorg/begeleiding georganiseerd voor mensen die tot de groep van 25 behoren. Er is bijvoorbeeld geen vertegenwoordiger van de hulpverleningsdiensten of de gemeente meegereisd met de groep naar het UMCG. Het Commando Plaats Incident heeft na afloop aangegeven dat in de toekomst een afgevaardigde van de gemeente mee moet gaan naar het ziekenhuis om de slachtoffers en hun verwanten daar op te vangen en te informeren. Ook de volgende dag is de directe Nazorg voor de 25 nog niet op orde. Dan blijkt bijvoorbeeld dat er nog geen vervangende kleding of vervoer voor de slachtoffers is geregeld. De Nazorg-activiteiten hebben zich daarmee vooral geconcentreerd op de termijn vanaf 6 november 20.00 uur.

Welzijn dieren

Het welzijn van de dieren lijkt niet direct aandacht te hebben gehad bij het opzetten van de nazorg. In de eerste opzet van het nazorgplan worden zij niet benoemd en ook in de dagen er na heerst er onduidelijkheid over wie verantwoordelijk is voor de dieren. De brandweer gaat vanaf dag 2 rond de middag de dieren in Annen Animal Center voeren gekleed in chemiepak, op basis van aanwijzingen van de eigenaren. Op dag 3 vraagt het Gemeentelijk Management Team aan het Regionaal Operationeel Team of er dieren verwijderd moeten worden. In de middag van dag 3 wordt het pand waarin de dierenwinkel zich bevindt geventileerd, maar dan vraagt men zich in het Commando Plaats Incident af of de

dieren daar wel tegen kunnen. Op dag 4 vraagt het Gemeentelijk Management Team zich wederom af wie de dieren verzorgt. In de dagen na het incident gaan er nog veel dieren dood en is het voor de brandweer moeilijk om te bepalen wat daarvan de oorzaak is. Verschillende bronnen vermoeden dat stress een belangrijke oorzaak is. In het plan van aanpak voor de Nazorg had nadrukkelijk aandacht moeten worden besteedt aan het verzorgen van de dieren.

Psychosociale nazorg

Er is besloten de lokale PSHOR niet in te schakelen voor de psychosociale nazorg, maar dit door de GGD te laten geschieden. De mensen die behoefte hadden aan psychische hulp werden door de GHOR en de gemeente doorverwezen naar de GGD. De GGD heeft de mensen met klachten verder opgevangen. De GGD heeft de groep van 25 slachtoffers persoonlijk gebeld. Ook de gemeente heeft door middel van het organiseren van een bijeenkomst voor de 25 slachtoffers een rol gespeeld in het verwerkingsproces. Hoewel de gekozen procedure goed heeft uitgepakt, twijfelden verschillende respondenten achteraf aan deze beslissing. Was de groep zorgbehoeftigen groter geweest dan was het volgens enkele respondenten beter geweest om de PSHOR in te schakelen. De PSHOR beschikt immers over de noodzakelijke expertise en capaciteit.

Na het incident is door de gemeente in overleg met de GGD besloten dat er geen noodzaak was tot het uitvoeren van een bevolkingsonderzoek. Er werden ook geen nieuwe ziektegevallen gemeld.

3.11 Onderzoeken

Er zijn verschillende instanties geweest die na het incident onderzoek hebben gedaan. Het betreft hier onderzoeken naar de oorzaak van de klachten, strafrechterlijk onderzoek en een onderzoek naar het verloop van de decontaminatie.

Het RIVM was verantwoordelijk voor het onderzoek naar de oorzaak. Op vrijdag 9 november staakt het RIVM haar onderzoek. Het RIVM heeft de oorzaak en de bron niet kunnen vaststellen. Ook langdurige lucht- en watermonsters hebben geen sporen opgeleverd die hier duidelijkheid over konden geven. Het enige dat vast staat is dat de 25 mensen die maandagnacht zijn opgenomen niet ziek zijn geworden door een besmetting met een bacterie, virus of een micro-organisme.

Het UMCG heeft een bloedonderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt niet wat de oorzaak van de klachten is.

De politie Drenthe heeft naar aanleiding van het incident een strafrechterlijk onderzoek ingesteld. Al tijdens het incident is een Team Grootschalige Opsporing opgeroepen om het opsporingsonderzoek uit te voeren. Bij gebrek aan sporen is op woensdag 14 november het rechetteam dat onderzoek deed naar de zaak ontbonden.

De Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) heeft de mogelijkheid van besmettelijke vogelziekten onderzocht in de dierenwinkel. Bij de afronding van dat onderzoek op dinsdag 13 november blijkt dat hiervan geen sprake was.

De brandweer Twente heeft op verzoek van de gemeente Hoogeveen en de brandweer Drenthe onderzoek gedaan naar het verloop van de decontaminatie tijdens het incident. Dit onderzoek is op 5 december afgerond.

Ten slotte heeft het RIVM de burgemeester van Hoogeveen gewezen op de mogelijkheid die er bestaat om advies te vragen aan CGOR over het nut van een bevolkingsonderzoek. De burgemeester heeft dit advies aangevraagd en het antwoord hierop was dat dit geen nuttige bijdrage zou leveren. Daarop heeft de gemeente van een bevolkingsonderzoek af gezien.

4 Conclusies en aanbevelingen

Melding en alarmering

1. Alarmering hulpverleningsdiensten: Na het arriveren van de eerste ambulance is medische assistentie snel opgeroepen en ter plaatse gekomen. Vervolgens zijn ook andere functionarissen en eenheden snel gealarmeerd en ter plaatse gekomen. Ons inziens zijn snel de juiste eenheden gealarmeerd. Enkele hulpverleners zijn buiten de meldkamer om gealarmeerd. Hierdoor heeft de meldkamer niet de volledige regie kunnen houden op de inzet van hulpverleners. Dit had niet moeten gebeuren, de meldkamer heeft de verantwoordelijkheid voor het bepalen van de inzet.
2. Alarmering externe expertise: De betrokken hulpverleners hebben snel geconstateerd dat bijzondere expertise ingezet moest worden. Hiertoe is snel contact gezocht met de DCMR en het RIVM. Voor dit type incident waren dat de juiste partijen. Het BOT-mi is niet gealarmeerd. Tijdens het incident heeft de DCMR geadviseerd om het BOT-mi in te schakelen. Het BOT-mi is niet actief geworden. Het RIVM concludeert achteraf dat het BOT-mi een belangrijke rol had kunnen spelen in de informatieoverdracht tussen de externe deskundigen en het GBT. Ook wij concluderen dat het BOT-mi ingezet had moeten worden. Zowel de gemeente, de hulpverleningsdiensten als het ministerie van VROM hadden het BOT-mi kunnen inschakelen.
3. De meldkamer werd na opschaling onvoldoende op de hoogte gehouden van de gebeurtenissen en de genomen maatregelen. Tegelijk bleef de meldkamer een belangrijke rol vervullen bij contacten met eenheden, externen en bellers die zich zorgen maakten. Door gebrekkige informatievoorziening was het voor de meldkamer moeilijk om deze rol uit te voeren.

Aanbevelingen

- Breng in kaart welke partijen expertise kunnen leveren tijdens crises. Beschrijf hun mogelijke rol en kennisveld. Benoem criteria op basis waarvan tijdens een crisis besloten wordt deze partijen al dan niet in te zetten en stel deze criteria binnen de veiligheidsregio vast.
- Houd de meldkamer tijdens incidenten volledig betrokken bij de (opgeschaalde) crisisorganisatie. De meldkamer moet periodiek worden geïnformeerd over de actuele situatie. Dit betekent dat er persoonlijk contact moet zijn tussen een functionaris uit het COPI of ROT met de meldkamer. Ook moet de meldkamer de sitraps van het COPI en het ROT ontvangen. Zo wordt de meldkamer in staat gesteld een spilfunctie in de crisisorganisatie in te nemen.

Beeld- en oordeelsvorming

4. Ter plaatse hebben de eerste hulpverleners snel een inschatting gemaakt van de risico's en hierop maatregelen genomen. De omstandigheden maakten dat er veel onzekerheid bestond over de risico's. Gezien de op

dat moment beschikbare informatie zijn in eerste instantie de juiste besluiten genomen. De slachtoffers zijn weggehaald bij de mogelijke besmettingsbron. Uit voorzorg werd de omgeving afgezet. Alle aanwezigen in AAC en ook medewerkers en klanten van het naburige Kiri Motoren zijn geregistreerd en snel in quarantaine gehouden vanwege mogelijke besmetting.

5. Vanaf het eerste motorkapoverleg van aanwezige eenheden zijn er scenario's besproken. In het COPI, het ROT en het GBT is gedeeltelijk uitgewerkt wat de scenario's betekenden voor de te nemen maatregelen. Het ontbrak aan een nauwkeurige, gestructureerde uitwerking van de scenario's. Hierdoor zijn maatregelen in stand gehouden die pasten bij een virale of bacteriologische besmetting, ook nadat bekend was dat deze scenario's onwaarschijnlijk waren. Daarnaast zijn de genomen maatregelen niet altijd consequent verbonden aan de scenario's waar men van uit ging.
6. Deskundige organisaties (RIVM, NVIC, DCMR) hebben adviezen uitgebracht aan (functionarissen in of nabij) het Commando Plaats Incident over de te nemen maatregelen. Het is onduidelijk hoe het COPI inhoudelijk met de adviezen is omgegaan. Het COPI had de adviezen expliciet aan het ROT en het GBT moeten voorleggen. Dit is niet gebeurd.
7. De faciliteiten waarover de crisisorganisatie beschikte waren onvoldoende. In de meldkamer ontbraken de ICT-faciliteiten om een gedeeld gezamenlijk beeld bij te houden van de stand van zaken. In het COPI en het ROT waren geen faciliteiten om bijvoorbeeld geplote beelden en overzichten te delen met elkaar. Dit maakte het voor het ROT en het GBT lastig om een visuele indruk te krijgen van de situatie. Dit bemoeilijkte het verkrijgen van een eenduidig beeld over de situatie. De beelden van RTV Drenthe hebben bijgedragen aan het verkrijgen van een eenduidig beeld.

Aanbevelingen

- Bezie tijdens crises regelmatig de noodzaak reeds genomen besluiten te heroverwegen. Neem het heroverwegen van besluiten ook op in trainingen en oefeningen van leden van de crisisorganisatie.
- Organiseer oefeningen die specifiek gericht zijn op scenariodenken. Organiseer deze oefeningen voor leden van de verschillende teams binnen de crisisorganisatie. Behandel in deze oefeningen hoe scenario's tot stand komen, op welke wijze beschikbare informatie kan worden benut om goede scenario's uit te werken en aan welke criteria een scenario moet voldoen.
- Verbeter de faciliteiten in de meldkamer, het COPI, het ROT en het GBT. Zorg voor een systeem waarmee het totaaloverzicht over het incident goed in alle crisisteams en op de meldkamer kan worden ingezien en bijgehouden.
- Versterk de informatieoverdracht tussen de teams die nodig is voor de beelden en oordeelsvorming. Laat in de sitraps een vast aantal onderwerpen aan bod komen, bijvoorbeeld door middel van een aandachtspuntenlijst. Train functionarissen in het schrijven van duidelijke en volledige sitraps.

Opschalen en afschalen

8. Multidisciplinaire afstemming is op de plaats incident snel tot stand gekomen. Dit leidde tot de beslissing om op te schalen naar GRIP 2. De overwegingen hiervoor zijn: de onzekerheid over de aard en bron van de

- besmetting, de mogelijke risico's voor de omgeving en de behoefte aan specialistische eenheden die niet eerder dan bij GRIP 2 kunnen worden opgeroepen. Het besluit om op te schalen naar GRIP 2 was daarmee juist.
9. De opschaling is in de meldkamer niet direct volgens procedure opgepakt. De wachtcommandant had volgens de procedure bij opschaling de functie van multidisciplinaire calamiteitencoördinator op zich moeten nemen. Dit is niet gebeurd. Hierdoor heeft het enige tijd geduurd voordat de opschaling daadwerkelijk is geëffectueerd. In de opschaling naar GRIP 2 is op de meldkamer een vertraging van twaalf minuten ontstaan. De opschaling naar GRIP 3 was bij de meldkamer twintig minuten na het besluit over opschaling bekend. Deze vertragingen hebben in deze casus geen consequenties gehad, maar kunnen wel degelijk consequenties hebben .
 10. Het GBT is na opschaling naar GRIP 3 binnen een uur bij elkaar gekomen. Ook het GMT van Hoogeveen was binnen korte tijd actief. Het GBT heeft zich direct georiënteerd op de eigen rol en heeft deze ook opgepakt. Het GBT had voornamelijk een taak op het gebied van voorlichting en werkte hierin nauw samen met het GMT.
 11. In het COPI en het ROT is besloten om uit te gaan van het ergst denkbare scenario. Dit hield in dat men er vanuit ging dat mensen die in of nabij AAC waren geweest ook mogelijk besmet zijn geraakt en dat besmettingen zich daardoor mogelijk hadden verspreid. Op basis van dit besluit is terecht opgeschaald naar GRIP 3: een mogelijke bedreiging van het welzijn van (grote groepen van) de bevolking.
 12. Het besluit van het GBT om gedurende de nacht af te schalen naar GRIP 2 is niet op de juiste gronden genomen. Het GBT had niet af hoeven schalen als men de volgende dag (in GRIP 3) weer bij elkaar wilde komen. Het had voor de hand gelegen om, net als het ROT en het COPI, gedurende deze nacht een 'slapend' GBT te hebben. Toen de volgende dag alsnog werd opgeschaald naar GRIP 3 ontstond verwarring bij de crisisorganisatie en de pers. Bij enkele betrokkenen en bij de pers ontstond het beeld dat de situatie was verergerd.
 13. De latere afschaling naar GRIP 2 (op dag 2) en GRIP 0 (op dag 3) is correct en zorgvuldig verlopen. Deze afschalingen hebben op het juiste moment plaatsgevonden.

Aanbevelingen

- Versterk het inzicht van meldkamermedewerkers in hun taken in de crisisbeheersing. Besteed specifiek aandacht aan opschaling, multidisciplinaire samenwerking, informatiemanagement en coördinatie.
- De bestaande GRIP-regeling richt zich op opschaling en afschaling tijdens en direct na incidenten. In de GRIP-regeling moet ook aandacht worden besteedt aan het functioneren van de verschillende teams in de verdere nafase van incidenten. Met name de werkwijze van het GBT en het GMT in de nafase van incidenten moet beschreven worden in de GRIP-regeling.

Functioneren multidisciplinaire teams

14. Op de plaats incident is snel een COPI geformeerd. Een groot deel van de COPI-leden was door eerdere alarmering al ter plaatse aanwezig. Binnen de brandweerkolom is besloten om de eerste OvDB leider COPI te maken. Deze OVDB was hiertoe niet opgeleid. Het was beter geweest om de

tweede OvDB, die ingeroosterd stond als leider COPI, deze functie te laten vervullen.

15. De inzet van hulpverleners in het COPI is groot geweest. De verschillende disciplines hebben als team goed samengewerkt. Het COPI heeft met regelmaat overlegd en sitraps verstuurd. De overleggen verliepen, door de aanwezigheid van veel functionarissen in het COPI en het aannemen van telefoongesprekken tijdens de COPI-vergaderingen, vaak rommelig. Bij de overleggen van het COPI hadden minder professionals moeten aanschuiven, dit had de discipline van het overleg bevorderd.
16. De sitraps van het COPI bevatten veel informatie. De informatie is in de sitraps niet altijd duidelijk uitgewerkt in volledige tekst, waardoor de informatie voor mensen buiten het COPI niet eenvoudig te duiden was. Het ging daarbij onder meer om de achtergronden van genomen besluiten. Dergelijke informatie is essentieel voor het beoordelen van een genomen besluit. De sitraps hadden op dat punt vollediger moeten zijn.
17. Het ROT is snel bij elkaar gekomen in Assen. De eerste functionarissen waren binnen een half uur aanwezig. Enkele politiefunctionarissen van het ROT gingen abusievelijk naar Hogeveen. Dit kwam doordat de OVDP bij AAC, buiten de procedure om, zelf ROT-leden van de politie vroeg om naar de plaats incident te komen.
18. Het ROT is niet goed in staat gesteld om de situatie en de in het COPI genomen maatregelen te beoordelen. Het ROT had van de meldkamer een eerste sitrap over de situatie bij AAC moeten ontvangen, maar dit is niet gebeurd. Binnen het ROT was minder medische expertise aanwezig dan in het COPI. Het ROT lijkt niet op de hoogte te zijn gebracht van het advies van het RIVM en het NVIC. Het is daarom begrijpelijk dat vanuit het ROT geen heroverweging heeft plaatsgevonden van de genomen maatregelen.
19. Het GBT is niet goed in staat gesteld om een aantal door het COPI genomen besluiten adequaat te heroverwegen na opschaling naar GRIP 3. Het gaat dan met name om de quarantaine van de groep aanwezigen en het in afzondering houden van de aanwezige hulpverleners en journalisten. Deze besluiten zijn vanwege in het GBT heroverwogen, maar niet op basis van een volledig beeld van de situatie. De adviezen van het NVIC en de MOD en de beoordeling door experts binnen de GHOR hadden in de overwegingen betrokken moeten worden. Het GBT is door het COPI en het ROT niet in staat gesteld deze adviezen goed in haar overwegingen te betrekken.

Aanbevelingen

- Besluiten met een grote maatschappelijke impact, zoals het in quarantaine houden van groepen mensen, moeten in het GBT worden afgewogen. Het GBT moet in staat worden gesteld om bij dergelijke besluiten een goede afweging te maken. Het huidige systeem van crisisbeheersing maakt het mogelijk dat dergelijke besluiten op een lager niveau worden gemaakt, zonder dat het GBT een scherp zicht heeft op de onderliggende overwegingen. Het verdient aanbeveling om na opschaling naar GRIP 3 besluiten met een grote maatschappelijke impact te heroverwegen in het GBT. Deze werkwijze moet in de crisisbeheersingsstructuur worden belegd. Dit vereist heldere werkafspraken.

- Oefen vaker in multidisciplinair verband op het niveau van COPI, ROT en GBT. Oefen ook met meerdere teams (COPI, GBT, ROT, GMT) tegelijkertijd en besteed daarbij specifiek aandacht aan de taakverdeling binnen en tussen de teams.
- Behandel met ROT-leden de taken van een ROT tijdens crises. Behandel met ROT-leden (ook die niet bij dit incident betrokken waren) de lessen die uit dit incident zijn te halen. Besteed daarbij onder meer aandacht aan de knelpunten bij samenwerking met een COPI en het formuleren van strategische besluiten voor een GBT.
- Behandel met COPI-leden in de regio Drenthe de lessen die uit dit incident te halen zijn. Besteed daarbij onder meer aandacht aan het uitdiepen van consequenties van besluiten, het vastleggen van besluiten, het vastleggen van afwegingen die tot besluiten leiden en het formuleren van vragen en verzoeken aan het ROT.
- Maak checklists voor de leider COPI, de Operationeel Leider en de voorzitter van het GBT/RBT. In de checklists kunnen algemene aandachtspunten en controlevragen worden opgenomen. Ook kunnen er specifiek voor verschillende crisistypen checklists worden ontworpen.
- Zorg voor een goede verdeling van kwaliteit en kwantiteit van personen over de verschillende teams. Houd vast aan de planning van inzet van bepaalde functionarissen. Dit voorkomt dat de verdeling van expertise over de teams scheef wordt en bevordert de coördinatie over de teams. Wanneer tijdens een incident geconstateerd wordt dat er een ongelijke verdeling van expertise en ervaring tussen de teams is, is het raadzaam om herverdeling van de beschikbare expertise onder de teams te overwegen.
- Maak duidelijke afspraken over de wijze waarop specialistische teams van externe organisaties aanhaken bij de teams binnen de crisisorganisatie en maak afspraken over de regie op de samenwerking met deze adviserende teams.

Samenwerking en interactie tussen teams

20. De taakverdeling tussen het COPI en het ROT had direct na opschaling duidelijker onderling afgestemd moeten worden. Dit had voorkomen dat er wederzijds verschillende verwachtingen bestonden over de taakverdeling. Het COPI heeft enkele acties ondernomen die eerder van een ROT verwacht mogen worden. Het gaat dan met name om het contact leggen met ziekenhuizen voor opvang van de slachtoffers en het contact leggen met het RIVM om metingen te verrichten. Voor het ROT was het daarna moeilijk om hier regie op te krijgen.
21. Tussen enerzijds het ROT en anderzijds het GMT en het GBT is er op diverse momenten enige onduidelijkheid ontstaan over de taakverdeling en het afstemmen van activiteiten. Het ging daarbij onder meer over voorlichting en het te woord staan van bellers met klachten. Een oorzaak hiervoor lijkt te zijn dat het ROT niet werd betrokken in de communicatie tussen GBT en GMT.
22. Het informatiemanagement binnen de totale crisisorganisatie is onvoldoende gestructureerd verlopen. Veel informatie is in bilaterale overleggen via de mobiele telefoon doorgegeven. Vergadercycli van de crisisteams waren niet goed op elkaar afgestemd. De informatie die in situaties werd doorgegeven was beperkt. Specifieke informatie over onder

meer het aantal betrokkenen is niet zorgvuldig verzameld en geverifieerd. Het heeft ertoe geleid dat het bij onderdelen van de crisisorganisatie regelmatig ontbrak aan actuele en geverifieerde informatie. Doordat de factor Tijd een beperkte rol speelde tijdens dit incident, is de informatie die bekend moest zijn (bijvoorbeeld over de werkzaamheden van het RIVM) uiteindelijk wel bekend geworden binnen de gehele crisisorganisatie.

Aanbevelingen

- Bespreek op het niveau van de veiligheidsregio hoe de afstemming tussen gemeenten en hulpverleningsdiensten ten aanzien van processen met een mogelijke overlap het beste kan plaats vinden. Het gaat dan in iedere geval om de processen Voorlichting en Opvang en Verzorging.
- Neem maatregelen om het informatiemanagement beter te stroomlijnen via de juiste kanalen. Voorkom het gebruik van de mobiele telefoon in overleggen van crisisteams door hier strikter op de handhaven. Laat sitraps sturen naar alle relevante partijen: meldkamer, COPI, ROT, GBT en GBT, maar ook externe betrokkenen.
- Zie verder de aanbevelingen bij de andere thema's.

Samenwerking en interactie met overige partijen

23. De afstemming met het RIVM (MOD en NVIC) had beter geborgd moeten worden in de crisisorganisatie. Informatie van het RIVM over de voortgang en uitkomsten van metingen is doorgegeven aan het COPI. Deze informatie is vervolgens niet helder gecommuniceerd binnen de crisisorganisatie. Dit zorgde op momenten voor onjuiste verwachtingen en interpretaties over de activiteiten van RIVM in het ROT en het GBT. Het plaatsen van een liaison van het RIVM in het ROT op dag 2 heeft een positief effect gehad op de afstemming.
24. De mogelijkheden die de rampenzender biedt zijn onderbenut. RTV Drenthe is pas laat ingezet als rampenzender. Gezien de situatie en de onzekerheden over de risico's, had RTV Drenthe al in de middag als rampenzender ingezet moeten worden. De activiteiten die RTV Drenthe in het kader van vrije nieuwsgaring heeft uitgevoerd waren waardevol voor het informeren van de buitenwereld. Om 23.50 uur is de beschikking om RTV Drenthe als rampenzender in te zetten formeel afgegeven.
25. De afstemming tussen de crisisorganisatie en de ziekenhuizen over het opvangen van slachtoffers is snel tot stand gekomen. Er heeft aanvankelijk een telefonische rondgang langs verschillende ziekenhuizen plaatsgevonden waarin verzocht werd om de slachtoffers op te nemen. Aanvankelijk is er geen ziekenhuis bereid gevonden om de hele groep op te nemen. Uiteindelijk heeft een interventie van de MMT-arts ertoe geleid dat het UMCG de slachtoffers zou gaan opvangen. Uit deze casus blijkt dat er goede afspraken nodig zijn met ziekenhuizen over het opvangen van een dergelijke, mogelijk besmette, groep.

Aanbevelingen

- Zorg bij de inzet van externe deskundige organisaties voor een liaison van deze organisatie in het ROT, wanneer het gaat om maatregelen die (ook) een effect hebben buiten het directe brongebied. Laat deze deskundigen verifiëren hoe hun bijdrage in sitraps en verslagen wordt verwoord.

- Breng voor verschillende crisistypen in kaart welke rol de rampenzender kan spelen tijdens een specifieke crisis. Hanteer als spelregel dat de rampenzender direct wordt ingeschakeld bij incidenten vanaf een bepaalde omvang. Leg functionarissen in de crisisbeheersing uit welke rol de rampenzender kan spelen en hoe de rampenzender adequaat ingezet kan worden.
- Maak op het niveau van de veiligheidsregio afspraken met ziekenhuizen over hun inzet bij calamiteiten.

Geoefendheid en planvorming

26. De verschillende onderdelen van de crisisorganisatie oefenen regelmatig. Het oefenbeleid richt zich echter niet specifiek op incidenten waarbij de deskundigheid van de betrokken hulpverleningspartners uit de Veiligheidsregio Drenthe ontoereikend is. De crisisorganisatie was niet geoefend in het samenwerken met de externe deskundigen die tijdens deze crisis een rol speelden.
27. Tijdens het incident is conform de bestaande planvorming gewerkt. Het incident maakt echter inzichtelijk dat er in de planvorming onvoldoende aandacht is voor de mogelijke betrokkenheid van externe deskundigen en hun rollen, taken en verantwoordelijkheden.

Aanbevelingen

- Oefen regelmatig met externe deskundigen. Betrek deze partijen actief in de oefeningen. Oefen op basis van een scenario waarin deze partijen voorspelbaar een grote rol hebben.
- Breid de planvorming uit op het onderdeel samenwerking met externe deskundigen.
- Zie verder de aanbevelingen bij de andere thema's.

Maatregelen en activiteiten op de plaats incident

28. Het aanvankelijke besluit om een groep mensen in quarantaine te plaatsen is, gegeven de omstandigheden en beschikbare informatie op dat moment, juist geweest.
29. Er was een aanwijsbare medische noodzaak tot ontsmetting van een deel van de slachtoffers. Het besluit om alle slachtoffers nat te ontsmetten is tot stand gekomen op basis van andere overwegingen. Door de slachtoffers nat te ontsmetten werd het zekere voor het onzekere gekozen en is tegemoet gekomen aan de wensen van het ziekenhuis.
30. De maatregelen die op de plaats incident zijn getroffen zijn overwegend goed uitgevoerd. Wel had er meer aandacht moeten zijn voor de impact van bepaalde maatregelen, zoals de wijze van de uitvoering van de ontsmetting, op de slachtoffers. Een heldere uitleg over nut en noodzaak van bepaalde activiteiten had veel onrust kunnen voorkomen.
31. Voor de betrokken hulpverleningsdiensten was het tijdens en na het incident niet duidelijk wat de status was van de door externe deskundigen gegeven adviezen. De betrokken hulpverleningsdiensten waren hierdoor niet in staat de adviezen op de juiste waarde te schatten.

Aanbevelingen

- Stel een duidelijke werkwijze op voor het samenwerken met externe deskundigen. Maak in een dergelijke werkwijze helder wat de taken, verantwoordelijkheden en specifieke expertise is van deze deskundigen. Breng daarbij ook in kaart hoe er in de toekomst met adviezen van externe deskundigen omgegaan moet worden.
- Besteed in uitvoeringsprotocollen meer aandacht aan de relatie tussen de te nemen maatregelen en de impact van die maatregelen op slachtoffers. In de voorbereiding op incidenten kan al expliciet worden gemaakt welke impact maatregelen hebben op slachtoffers. Hiermee kunnen hulpverleningsdiensten zich voorbereiden op mogelijke (negatieve) reacties van slachtoffers op bepaalde maatregelen en al in een vroeg stadium mogelijke onrustgevoelens bij slachtoffers wegnemen, bijvoorbeeld door hen meer uitleg te geven.

Informatievoorziening en voorlichting

32. De voorlichting over het incident is direct gezamenlijk opgepakt. Het GBT bepaalde welke berichten er naar buiten gingen. De voorlichting verliep voornamelijk via de burgemeester en het GMT. Op de plaats incident is een politievoorlichter actief geweest. De voorlichting via de pers is goed verlopen.
33. De informatievoorziening aan de slachtoffers is op de plaats incident goed verlopen. De informatievoorziening verliep met name goed door de toevallige aanwezigheid van een politiefunctaris onder de slachtoffers. Na verplaatsing van de slachtoffers naar het UMCG verloopt de informatievoorziening minder goed.
34. De informatievoorziening aan de 77 personen in de buitenring is over het algemeen goed verlopen. Deze personen hebben echter regelmatig het gevoel gehad dat ze over weinig informatie beschikten. De informatievoorziening had meer gestructureerd aangepakt kunnen worden (zoals op vaste momenten, bijvoorbeeld ieder half uur, een kort bericht over de actuele stand van zaken).
35. Huisartsen en de centrale huisartsenpost zijn op 6 november goed op de hoogte gebracht van de situatie. De informatievoorziening richting deze partijen had eerder (in de vroege avond van 5 november) tot stand moeten komen.

Aanbevelingen

- Wijs een functionaris aan die tijdens de afhandeling van incidenten als contactpersoon richting slachtoffers fungeert. Deze functionaris kan ook fungeren als 'begeleider' wanneer groepen mensen verplaatst worden naar, bijvoorbeeld, een ziekenhuis of opvanglocatie.
- Zorg ervoor dat tijdens crises een aparte informatielijn naar de slachtoffers en betrokkenen op gang komt. Organiseer periodiek informatiemomenten en *manage* de verwachtingen van de betrokkenen, door aan te kondigen wanneer informatiemomenten plaats zullen vinden.
- Breng in kaart welke rol de rampenzender kan spelen tijdens crisis. Hanteer als spelregel dat de rampenzender direct wordt ingeschakeld bij incidenten vanaf een bepaalde omvang. Leg functionarissen in de crisisbeheersing uit welke rol de rampenzender kan spelen en hoe de rampenzender adequaat ingezet kan worden.

- Breng in kaart welke professionals, zoals huisartsen, tijdens een incident mogelijk vragen van het publiek krijgen. Zorg er voor dat deze professionals tijdig geïnformeerd worden over de situatie.

Nazorg

36. De eerste nazorgactiviteiten voor de quarantainegroep zijn niet goed verlopen. Mensen moesten in ziekenhuiskleding met taxi's terug naar hun woonplaats. Het verdere nazorgtraject is wel goed verlopen. De gemeente Hoogeveen en de GGD hebben zich actief ingezet voor een goede nazorg, zowel richting de quarantainegroep als richting bellers die zich zorgen maakten over hun gezondheid. De burgemeester heeft zich hier persoonlijk actief voor ingezet.

Aanbevelingen

- Maak een protocol voor het bieden van nazorg aan slachtoffers tijdens de afwikkeling van een incident. Breng in kaart wat mogelijke behoeften zijn (primaire levensbehoeften, informatievoorziening, etc.).

Bijlage 1 Respondenten

Naam	Organisatie	Functie/functie tijdens incident
W. Alberts	Brandweer Hoogeveen	Officier van Dienst / leider COPI
M. Andriessen	UMC Groningen	Medisch directeur
J. Besseling	GHOR Drenthe	Hoofd Meldkamer Ambulance
J. Bos	Politie Drenthe	Agent / Slachtoffer
E. Dam	Gemeente Hoogeveen	Ambtenaar OOV
H. Deekens	Politie Drenthe	Unitchef recherche Zuidwest / Lid COPI
B. Einthoven	UMCG	MMT-arts
R. Engelbertink	GHOR Drenthe	Hoofd Sectie GHOR / Lid ROT
M. Gort	RTV Drenthe	Hoofd nieuwsredactie
H. de Haan	Brandweer Drenthe	Regionaal Wachtcommandant
M. Hacking	Gemeente Hoogeveen	Proces verantwoordelijke Nazorg / Lid GMT
B. Hansma	Gemeente Hoogeveen	Persvoorlichter
F. Heerink	Brandweer Drenthe	Commandant / lid BT
W. van Houten	Gemeente Hoogeveen	Ambtenaar OOV
J. de Klein	Gemeente Hoogeveen	Proces verantwoordelijke Voorlichting / Lid MT
J. Kliest	RIVM	Hoofd Laboratorium
A. Mengerink	Politie Drenthe	Districtschef / Lid ROT
E. Neumann	GHOR Drenthe	Officier van Dienst / lid COPI
R. Reinds	Politie Drenthe	Bureau Communicatie / lid ROT
Th. Schneider	UMCG	MMT-arts
E. Schols	RIVM	Deskundige chemische calamiteit / lid COPI
H. Snijders	GHOR Drenthe	RGF / lid BT
H. Snippe	Brandweer Hoogeveen	Officier van Dienst / lid COPI
K. Speekhout	Gemeente Hoogeveen	plv. gemeentesecretaris / lid BT & voorzitter MT
C. Stom	RIVM	Manager Medisch Milieukunde Team
G.J. Stuivenberg	Brandweer Drenthe	ROGS / lid COPI
W. Urlings	Gemeente Hoogeveen	Burgemeester / voorzitter BT
M. Veltmaat	Politie Drenthe	Teamchef Hoogeveen-Beilen / Lid COPI
I. de Vries	Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum	
L. van der Werf	Politie Drenthe	Bureau CCB / lid ROT
P. Wiekeraard	Gemeente Hoogeveen	plv. gemeentesecretaris / lid ROT

Bijlage 2 Noodverordening

NOODVERORDENING VERBOD ZICH IN EEN (RAMP)GEBIED OP TE HOUDEN

DE BURGEMEESTER VAN DE GEMEENTE HOOGEVEEN OVERWEGENDE

dat het in verband met de ramp die de gemeente Hoogeveen getroffen heeft, gewenst is maatregelen te treffen ter handhaving van de openbare orde en ter beperking van gevaar;
gelet op artikel 176 van de Gemeentewet,

BESLUIT

vast te stellen de volgende verordening:

Artikel 1

Het is een ieder, voor zover niet rechtstreeks betrokken bij de rampbestrijding, verboden vanaf 5 november 2007, 20.00 uur zich op te houden binnen het de verordening bedoelde gebied.

Onder dit gebied wordt verstaan het gebied begrensd door de Parmentierstraat, de hier bedoelde weggedeelten daaronder begrepen.

Dit verbod geldt tot het tijdstip waarop door of vanwege de burgemeester bekend is gemaakt dat het gebied weer is opengesteld.

Artikel 2

Rechthebbenden op een onroerend goed, gelegen in het in artikel 1 genoemde gebied, zijn verplicht – indien de omstandigheden zulks noodzakelijk maken - te gedogen dat werkzaamheden en maatregelen die redelijkerwijs noodzakelijk zijn in verband met de bestrijding van de ramp kunnen worden uitgevoerd.

Artikel 3

Zo dikwijls de naleving van enig voorschrift dit vereist, wordt hierbij aan hen, die met de handhaving van dat voorschrift zijn belast of daaraan moeten meewerken, de last verstrekt al dan niet afgesloten terreinen en ruimten, woningen daaronder begrepen, desnoods tegen de wil van de eigenaar, bewoner of gebruiker, te allen tijde te betreden of binnen te treden, zulks voor zover het woningen betreft met inachtneming van de Algemene wet op het binnentreden.

Artikel 4

Alle aanwijzingen, gegeven door de politie in het belang van de openbare orde en/of veiligheid van personen, vee, andere levende have en goederen dienen stipt te worden nagekomen.

Artikel 5

Deze verordening treedt in werking onmiddellijk na haar vaststelling en afkondiging (of op een nader te bepalen of bepaald tijdstip).

Hoogeveen, 5 november 2007, 20.00 uur.

De burgemeester van de gemeente Hoogeveen,

Bijlage 3 E-mail NVIC

E-mail van het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum aan het Hoofd Sectie GHOR in het Regionaal Operationeel Team, ontvangen op 5 november rond 23.45 uur.

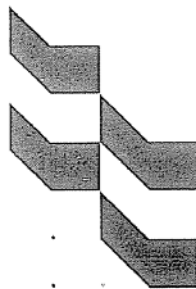
Geachte heer Engelbertink,

Naar aanleiding van ons telefoongesprek bevestig ik hierbij dat vanuit het NVIC van het RIVM geen noodzaak bestaat om de personen betrokken bij het incident rond de dierenspecialzaak langer in quarantaine te houden. De reden hiervoor is dat er ons inziens geen sprake is van een infectieuze aandoening waarbij het risico van verdere besmetting bestaat. De klachten van de 4 werknemers in de dierenspecialzaak zouden kunnen zijn veroorzaakt door een intoxicatie. Gezien de aard van de klachten met spontaan herstel (informatie vanuit UMC Groningen) is er zeker geen sprake van een ernstige intoxicatie geweest en zeker niet risico op contaminatie van de omgeving. De personen die feitelijk slechts kortdurend in en rond de dierenspecialzaak zijn geweest en die bovendien geen klachten hebben lopen naar ons oordeel geen risico op het alsnog ontwikkelen van gezondheidsklachten die met deze zaak in verband staan. Het opheffen van de quarantaine van deze personen is gerechtvaardigd.

Met vriendelijke groet,
Irma

Irma de Vries, MD
National Poisons Information Centre
National Institute for Public Health and the Environment
P.O. Box 1
3720 BA Bilthoven
tel: 0031 30 250 6292
fax: 0031 30 254 1511
e-mail: I.de.Vries@rivm.nl

Bijlage 4 Opdracht

GEMEENTE HOOGVEEEN

College van B&W

Crisis Onderzoek Team

COT

de heer S.D. Schaap

Koninginnegracht 26

2514 AB DEN HAAG

Datum: 22 november 2007

Onderwerp: Offerte

Ons nummer: U 07 25644/AP

Ingekomen: 23-11-07

Nummer: COT/107.318

Dossier: 312/01.C

Geachte heer Schaap,

Copie: MT Der JH 245 JB 10210 2007

Op dinsdag 13 november hebben wij u verzocht om een voorstel en offerte op te stellen om antwoord te geven op de volgende vragen.

1. Kunnen we achteraf concluderen dat besluiten die zijn genomen, met de feiten en omstandigheden die op dat moment bekend waren, redelijk en adequaat waren?
2. Hoe was de informatie-uitwisseling tussen het COPI, ROT en het GBT en hun respectievelijke hulpdiensten?

Verder moet er in de evaluatie aandacht zijn voor:

- De kwaliteit en volledigheid van de informatie aan slachtoffers en achterban.
- De kwaliteit en volledigheid van de informatie aan de pers (inclusief het functioneren van de rampenzender RTV Drenthe).
- De kwaliteit van de nazorg.

In de evaluatie worden de afzonderlijke deelprocessen marginaal getoetst. De procesverantwoordelijken van de gemeente, politie, brandweer en GHOR dragen zorg voor de evaluatie van de eigen deelprocessen.

In uw offerte van 19 november 2007 (aangepaste versie) heeft aangegeven hoe en onder welke condities u het onderzoek wilt uitvoeren. Wij geven u de opdracht om het onderzoek op deze manier te gaan doen. De heer Van Houten van de afdeling Veiligheid is uw contactpersoon voor de evaluatie.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en Wethouders van Hoogeveen,
de secretaris, de burgemeester,

G.H. de Vries

W.P.M. Urlings

Nadere informatie: W.A. van Houten
Doordiennummer: 0528-291243
Aantal bijlagen:
Aantal pagina's: 1

Postadres: Postbus 20 000
7900 PA Hoogeveen
Bezoek: Raadhuisplein 24
Hoogeveen
Telefoon: (0528) 291 911
Fax: 0528-291373
E-mail: gemeente@hoogeveen.nl
Internet: www.hoogeveen.nl

Bijlage 5 Bronnen

Literatuur

- E.T. Brainich von Brainich Felth 2006, (T&C OO&V), *Wet rampen en zware ongevallen*, Kluwer 2006.
- M. Zannoni, S. Schaap, E.R. Muller, e.a., *Evaluatie van de crisisbeheersing rond de brand op de Willem van der Zwan*, COT Den Haag 2007.

Planvorming

- Format ZiROP: toetsingskader en toelichting (versie november 2005).
- Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijding Procedure (GRIP) 2007 (versie juni 2007).
- Jaarplan 2007, Traumacentrum regio Noord-Nederland (versie oktober 2006).
- Procedure GHOR regio Drenthe (versie oktober 2004).
- Procedure Preventieve Openbare Gezondheidszorg (POG) GHOR Drenthe (versie september 2007).
- Rampenplan Gemeente Hoogeveen Hoogeveen 2005.
- Referentiekader voor de gemeenschappelijke meldkamer, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Ministerie van VWS, (versie mei 2005).
- Regionaal beheersplan rampenbestrijding en crisisbeheersing 2006-2009 (versie januari 2006).
- Regionaal model crisisplan Drenthe (versie juni 2007).
- Regionaal model rampenplan Drenthe 2004 (versie juli 2004).
- Uitvoeringsplan intergemeentelijke bijstand Drenthe (versie januari 2004).

Wet- en regelgeving

- Besluit informatie inzake rampen en zware ongevallen.
- Wet rampen en zware ongevallen.

Besluitenlijsten, logboeken en sitraps

- Besluitenlijst 1 GBT, 19.15 uur (5 november 2007).
- Besluitenlijst 2 GBT, 20.15 uur (5 november 2007).
- Besluitenlijst 3 GBT, 21.25 uur (5 november 2007).
- Besluitenlijst 4 GBT, 22.35 uur (5 november 2007).
- Besluitenlijst 5 GBT, 00.25 uur (6 november 2007).
- Besluitenlijst 6 GBT, 01.05 uur (6 november 2007).
- Besluitenlijst 6 GBT, 12.30 uur (6 november 2007).
- Besluitenlijst 7 GBT, 20.00 uur (6 november 2007).
- Besluitenlijst 8 GBT, 20.00 uur (6 november 2007).
- Besluitenlijst 1 MT, 19.45 uur (5 november 2007).
- Besluitenlijst 2 MT, 20.45 uur (5 november 2007).
- Besluitenlijst 3 MT, 22.00 uur (5 november 2007).
- Besluitenlijst 4 MT, onbekend (5 november 2007).
- Besluitenlijst 5 MT, 00.05 uur (6 november 2007).
- Besluitenlijst 6 MT, 00.50 uur (6 november 2007).
- Besluitenlijst MT, 10.00 uur (6 november 2007).
- Besluitenlijst MT, 18.30 uur (6 november 2007).
- Besluitenlijst MT, 20.30 uur (6 november 2007).
- Besluitenlijst MT, 10.00 uur (7 november 2007).
- Besluitenlijst MT, 14.00 uur (7 november 2007).
- Besluitenlijst MT, 14.00 uur (8 november 2007).
- Logboek onbekend, 17.00 uur (5 november 2007).
- Logboek COPI, 13.00 uur (6 november 2007).
- Logboek COPI, 10.00 uur (7 november 2007).

- Sitrap 1 COPI, onbekend (5 november 2007).
- Sitrap 2 COPI, 17.45 uur (5 november 2007).
- Sitrap 3 COPI, 19.05 uur (5 november 2007).
- Sitrap 4 COPI, 19.50 uur (5 november 2007).
- Sitrap 5 COPI, 20.30 uur (5 november 2007).
- Sitrap 5.1 COPI, 20.30 uur (5 november 2007).
- Sitrap 6 COPI, 21.30 uur (5 november 2007).
- Sitrap 7 COPI, 22.30 uur (5 november 2007).
- Sitrap 8 COPI, 23.54 uur (5 november 2007).
- Sitrap 9 COPI, 01.00 uur (6 november 2007).
- Sitrap 10 COPI, 01.45 uur (6 november 2007).
- Sitrap 1 COPI, 13.00 uur (6 november 2007).
- Sitrap 2 COPI, 16.00 uur (6 november 2007).
- Sitrap 3 COPI, 18.00 uur (6 november 2007).
- Sitrap 4 COPI, 22.00 uur (6 november 2007).
- Sitrap 1 COPI, 10.00 uur (7 november 2007).
- Sitrap 2 COPI, 12.15 uur (7 november 2007).
- Sitrap 3 COPI, 13.20 uur (7 november 2007).
- Sitrap 1 ROT, onbekend (5 november 2007).
- Sitrap 2, ROT, onbekend (5 november 2007).
- Sitrap 3 ROT, 20.00 uur (5 november 2007).
- Sitrap 4 ROT, 21.00 uur (5 november 2007).
- Sitrap 5 ROT, 22.45 uur (5 november 2007).
- Sitrap 6 ROT, 23.50 uur (5 november 2007).
- Sitrap 7 ROT, onbekend (6 november 2007).
- Sitrap 1 OT, onbekend (6 november 2007).
- Sitrap 2 ROT, onbekend (6 november 2007).
- Sitrap 3 ROT, 18.00 uur (6 november 2007).
- Sitrap 4 ROT, 19.45 uur (6 november 2007).
- Sitrap 1 ROT, 10.30 uur (7 november 2007).
- Sitrap 1 ROT, 13.00 uur (7 november 2007).

Overig

- Dagblad van het Noorden, 14 november 2007.
- E-mail Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum van Irma de Vries (5 november 2007).
- GMS-uitdraai.
- <http://www.hoogeveen.nl>.
- Meldkamerbanden tussen 15.00 uur en 03.00 uur (5-6 november 2007).
- Noodverordening.
- Rapport brandweer Twente, *Evaluatie ontsmetting GRIP-3 Annen Animal Center te Hoogeveen* (5 december 2007).

Bijlage 6 Afkortingen

AAC	Annen Animal Center
AC SGBO	Algemeen Commandant Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden
AOV	Ambtenaar Openbare Orde en Veiligheid
ASK	Automaten Service Kats
BIRZO	Besluit Informatievoorziening inzake Rampen en Zware Ongevallen
BOT	Bedrijfsongevallen Team
BOT-MI	Beleidsondersteunend Team Milieu-incidenten
COPI	Commando Plaats Incident
CPA	Centrale Post Ambulancevervoer
CRAS	Centraal Registratie- en Aanmeldpunt voor Schade
DCMR	Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond
GAGS	Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen
(G)BT	(Gemeenschappelijk) Beleidsteam
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningen bij Ongevallen en Rampen
GMS	Geïntegreerd Meldkamer Systeem
(G)MT	(Gemeenschappelijk) Managementteam
GNK	Geneeskundige Combinatie
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijding Procedure
HMKA	Hoofd Meldkamer Ambulance
HS GHOR	Hoofd Sectie Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
IAC	Informatie- en Adviescentrum
KLPD	Koninklijke Landelijke Politiediensten
KNO	Keel-neus-oorheeskunde
LIOGS	Landelijk Informatiepunt Ongevalbestrijding Gevaarlijke Stoffen
MMT	Mobiel Medisch Team
NVIC	Nationaal Vergiftigingsinformatiecentrum
OVDB	Officier van Dienst Brandweer
OVDG	Officier van Dienst GHOR
OVDP	Officier van Dienst Politie
POG	Preventieve Openbare Gezondheidszorg
PSHOR	Psychosociale Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
RGF	Regionaal Geneeskundig Functionaris
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
ROGS	Regionaal Officier Gevaarlijke Stoffen
ROT	Regionaal Operationeel Team
SGBO	Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden
SIGMA	Snel Inzetbare Groep ter Medische Assistentie
TGO	Team Grootchalige Opsporing
VWA	Voedsel- en Warenautoriteit
WRZO	Wet Rampen en Zware Ongevallen
ZiROP	Ziekenhuis Rampen Opvangplan